

(be)leefbaar

Zwolle

Groen- en recreatiebeleidsplan

(Be)leefbaar voor iedereen

oktober 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord 4

1. Inleiding 5
- 1.1 Doel en reikwijdte 5
- 1.2 Leeswijzer 6

2. Beleidsopgaven 7
- 2.1 Europese kaders 7
- 2.2 Nationale en provinciale kaders 7
- 2.3 Omgevingsvisie 8

3. Visie 9
- 3.1 Groene vingers als drager van de hoofdgroenstructuur 9
- 3.2 De (meer)waarden van groen 10
- 3.3 De druk op het groen 10
- 3.4 Groene structuren en kansen en knelpunten 11
- 3.5 Groenleidraad 22
- 3.6 Beheer 22
- 3.7 Bedrijventerreinen 23
- 3.8 Buitengebied 23

4. Bouwstenen 24
- 4.1 Leidraad groen 24
- 4.2 Bomen 27
- 4.3 Biodiversiteit en natuur 30
- 4.4 Klimaat 32
- 4.5 Integraliteit als sleutel voor vergroening 35

5. Recreatie 36
- 5.1 Extensieve recreatie 36
- 5.2 Intensieve recreatie 37
- 5.3 Gezond en actief aan en in het water 38

6. De 10 ambities 40

7. Uitvoeringsprogramma 44

8. Participatie en proces 45

Voorwoord

Zwolle is een groene stad, met meer dan 70.000 bomen, oude en nieuwe stadsparken, groenblauwe structuren en een afwisselend groen ommeland. We koesteren ons groen en zijn trots op onze beroemde groene vingers: groen dat direct vanuit het buitengebied zonder onderbreking de stad in komt. We beseffen steeds meer dat die vingers onze groene longen vormen en goud waard zijn voor Zwolle. Voor mens, plant en dier!

Al dat groen in onze stad zorgt voor biodiversiteit. Groen in je leefomgeving draagt aantoonbaar bij aan een goede gezondheid. Je kunt ervan genieten, naar kijken, maar er ook in recreëren, ontmoeten, spelen en zelfs leren. Bomen brengen verkoeling en schaduw in tijden van hitte, zuiveren de lucht en houden het water vast.

De stad groeit de komende jaren en dat vraagt ruimte. Dat legt druk op het groen, maar het biedt ook kansen. We willen dat het groenoppervlak meegroeit met de groei van de stad. Daarom gaan we werken met leidraden voor groen bij nieuwe ontwikkelingen. En introduceren we de 2-22-200 leidraad.
Door het aanplanten van toekomstbomen willen we ook naar de toekomst borgen dat voor iedereen in Zwolle groen dichtbij is. En dat er meer ruimte komt rond de stad voor recreatie. Deze en andere ambities voor ons groen- en recreatiebeleid beschrijven we in dit beleidsplan. Zodat we bij nieuwe ontwikkelingen de juiste keuzes kunnen maken om ons kostbare groen te bewaren en versterken en ook onze kinderen en kleinkinderen kunnen genieten van dit buitengeluk.

Anja Roelfs
Wethouder Groen en recreatie

1. Inleiding

Zwolle is een groene stad met een uniek landschap om en in de stad. Zwollenaren genieten en profiteren daarvan, op allerlei manieren. Maar onze stad groeit en dat legt druk op de ruimte. Waar wonen, werken, leren en recreëren al die mensen straks? Waar is ruimte om in te spelen op klimaatverandering of duurzame energie op te wekken?

Het groene karakter is belangrijk voor de inwoners en de biodiversiteit van Zwolle en dit willen we graag behouden. De komende jaren liggen er grote opgaven voor Zwolle. Er komen veel nieuwe woningen bij, in de stad en daar buiten. Ook vragen de energie-opgave en het klimaat om ruimte en een andere inrichting en gebruik van stad en land. En er liggen veel opgaven in het buitengebied, vanuit landbouw en natuur. Al deze opgaven vragen erom dat we de juiste keuzes maken voor en in het groen.

Ons groenbeleid dateert uit 1998 en is in de basis nog prima. Maar nieuwe vraagstukken maken dat we het beleid moeten en willen aanpassen. Zodat Zwolle, ondanks de uitdagingen die voor ons liggen, een prettig leefbare en aantrekkelijke stad blijft.

Voorliggend groen- en recreatiebeleidsplan gaat daarom in op de waarde van groen en hoe we het groen kunnen laten meegroeien met de stad. Naast dat groen zorgt voor een aantrekkelijke en herkenbare omgeving draagt groen in belangrijke mate bij aan biodiversiteit, gezondheid en welzijn en het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering. Ook beschrijven we in dit plan de mogelijkheden voor recreatief gebruik van groen en water door Zwollenaren

1.1 Doel en reikwijdte

Dit groen- en recreatiebeleidsplan geeft onze koers en visie op het groen weer hoe we in de periode tot 2040 willen omgaan met de opgaven waar we als Zwolle voor staan. We beschrijven de groene ambities die we hebben en benoemen de knelpunten die we signaleren. Hierbij kijken we goed welke maatregelen en invulling we willen geven aan bomen, natuur en recreatie. Deze nadere uitwerkingen staan niet op zich, maar worden altijd in samenhang met elkaar en andere disciplines beschouwd. Bij inrichtingsvraagstukken, maar ook in de beheerfase. Zo kan de groene leidraad richting geven in de integrale afweging in gebiedsontwikkelingen. Niet als harde eis, maar wel als ambitie om die groene stad te blijven die we zijn.

De scope van groen
Voor groen gaat dit plan in op het groen en het water binnen de gemeentegrenzen. In de basis betreft het openbare ruimte, maar sommige onderdelen hebben ook betrekking op groen of water (groenblauwe structuren) wat niet in eigendom of beheer bij de gemeente is.

De scope van recreatie
Het groen vervult ook een belangrijke recreatieve functie. In dit beleidsplan gaan we in op de kosteloze vrijetijdsbesteding in bovengenoemde groenblauwe openbare ruimte van gemeente Zwolle. Zowel in als om de stad. Het richt zich in eerste instantie op de behoefte van onze eigen inwoners. Het gaat in op onder meer wandelen, fietsen en extensieve waterrecreatie. Dit beleid kent grote raakvlakken met, maar is niet gelijk aan, het beleid voor natuur- en milieueducatie (NME), leisure, toerisme, en BOSS (Bewegen, Ontmoeten, Spelen en Sporten).

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we in op de beleidskaders die op Europees, nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau worden meegegeven. Hoewel dit beleidsplan ingaat op het groen, staat dit nooit op zichzelf en kijken we altijd met het groen naar de andere onderwerpen die raakvlak hebben met het groen.

In hoofdstuk 3 schetsen we de visie en ambitie die we de komende jaren vanuit groen willen invullen. Ook schetsen we hier met kaarten het toekomstbeeld wat we nastreven. Knelpunten- en kansenkaarten geven inzicht in waar knelpunten moeten worden opgelost en kansen benut om invulling te geven aan de ambities.

Hoofdstuk 4 gaat op de inhoudelijke groene bouwstenen in. Dit hoofdstuk geeft een inhoudelijke verdieping van de verschillende onderwerpen.

In hoofdstuk 5 wordt de bouwsteen recreatie beschreven.

Hoofdstuk 6 geeft de ambities en visie weer in 10 schetsen, onze '10 ambities'.

Hoofdstuk 7 gaat in op het uitvoeringsprogramma. Hoe geven we de komende jaren invulling aan ons beleid. Het uitvoeringsprogramma is een losse bijlage. Deze wordt elke 2 jaar geactualiseerd, op basis van de dan voordoende kansen, mogelijkheden en noodzaken.

Tot slot wordt in hoofdstuk 8 geschetst hoe dit beleidsplan tot stand is gekomen middels participatie. Ook wordt hier beschreven hoe we in de uitvoering partners en inwoners meenemen in de verschillende activiteiten.

(be)leefbaar

2. Beleidsopgaven

Dit groen- en recreatiebeleid is een nadere uitwerking onder de omgevingsvisie. Tegelijk zijn de opgaven en ambities niet enkel op zichzelf staand. Dit beleid geeft mede invulling aan de opgaven en regels die op Europees, nationaal en provinciaal niveau gelden.

2.1 Europese kaders

We geven met de uitwerking van dit beleidsplan invulling aan artikel 6 van de Europese natuurherstelwet welke in juni 2024 is aangenomen. De wet gaat ondermeer in op hoe onze biodiversiteit versterkt moet worden en stelt dat er geen afname van biodiversiteit en groen (in de stad) mag zijn. Tot 2030 dient een afname van het areaal en de kwaliteit voorkomen te worden en na 2030 moet een stijgende lijn plaatsvinden.

"De uitbreiding van de stedelijke groene ruimte is een belangrijke parameter voor het vergroten van het vermogen van stedelijke ecosystemen om deze belangrijke diensten te bieden. Het vergroten van de groenbedekking in een stedelijk gebied vertraagt de waterafstroming (wat het risico op verontreiniging van waterlopen ten gevolge van overstorting van hemelwater vermindert), helpt de zomertemperaturen te beperken en de klimaatbestendigheid te vergroten, en biedt de natuur extra ruimte om in te gedijen. Het vergroten van het niveau van stedelijke groene ruimte zal in veel gevallen de gezondheid van het stedelijke ecosysteem verbeteren. Gezonde stedelijke ecosystemen zijn dan weer van essentieel belang voor het ondersteunen van de gezondheid van andere belangrijke Europese ecosystemen: ze sluiten aan op natuurgebieden in het omringende platteland, verbeteren de gezondheid van de waterlopen buiten de stad, bieden een toevluchtsoord en broedplaats voor vogel- en bestuiversoorten die verbonden zijn met landbouw- en boshabitats, en bieden belangrijke habitats voor bijvoorbeeld trekvogels. Om ervoor te zorgen dat stedelijke groene ruimten de nodige ecosysteemdiensten blijven leveren, moet het verlies ervan een halt worden toegeroepen en moeten zij worden hersteld en uitgebreid, onder meer door groene infrastructuur en op de natuur gebaseerde oplossingen, zoals groene daken en gevels, te integreren in het ontwerp van gebouwen. Op die manier wordt er niet enkel toe bijgedragen dat het door de stedelijke groene ruimte bestreken gebied toeneemt, maar ook, indien de integratie bomen omvat, de oppervlakte van de stedelijke boomkroonbedekking." [uit Europese natuurherstelwet]

2.2 Nationale en provinciale kaders

In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI[1]; vastgesteld 20 september 2020) is de realisatie van sterke en gezonde steden een van de prioriteiten. De stad Zwolle is in de NOVI opgenomen als een belangrijk onderdeel van het stedelijk netwerk van Nederland. De regio Zwolle is op basis van de NOVI aangewezen als een van de zeven verstedelijkingsgebieden in het land. Op basis van die status heeft het Rijk samen met de regiopartners een Verstedelijkingsstrategie opgesteld. Onder de titel "Warme Harten in een Klimaatadaptieve Delta", wordt de samenhang van de verschillende opgaven in de regio helder neergezet. Inmiddels wordt er in de regio –samen met het Rijk en de vier provincies en waterschappen verder gewerkt – onder de status van NOVEXgebied - aan een aantal programma's. Centraal staat het accommoderen van de ontwikkelopgave (woningen en bedrijvigheid), waarbij groen meegroeit, het behoud van de huidige ruimtelijke kwaliteit op basis van een klimaatadaptieve verstedelijkingsstrategie. Een klimaatadaptieve verstedelijking vraagt op alle schaalniveaus (van straat en sloot tot de hele regio) dat we de opgave niet vergroten en dat we conform nationaal beleid water en bodem leidend laten zijn. Dat geldt niet alleen voor de nieuwe ontwikkelingen, maar ook voor de bestaande. We hebben als regio de ambitie om met de ontwikkelopgave de klimaatopgave vooruit te helpen.

Voor de groei van de steden gaat de NOVI uit van inbreiding boven uitbreiding. Daarbij wordt het belang van groen in en om de stad consequent benadrukt, bijvoorbeeld in de beleidskeuze "we versterken het aanbod en de kwaliteit van het groen in de stad en verbeteren de aansluiting op het groene gebied buiten de stad in een samenhangende aanpak van de stedelijke groenstructuur. Een natuurinclusieve ontwikkeling van de stedelijke regio's en natuurinclusief bouwen zijn het uitgangspunt".

Inmiddels wordt er door het Rijk gewerkt aan een nieuwe Nota Ruimte, als opvolger van de NOVI. Daartoe is als eerste stap de **Contourennotitie** gepubliceerd. Daarin benoemt het Rijk de keuzes die in de Nota Ruimte gemaakt moeten worden om de schaarse ruimte eerlijk te verdelen. We kunnen niet alles de ruimte geven. Wonen, werken, voorzieningen, infrastructuur voor mobiliteit, energie, defensie, groen en water vragen allemaal om meer ruimte. Voor een groot deel zullen we deze ruimte binnen de bestaande steden en dorpen moeten vinden. Vooral in de dichtbebouwde steden vergt het inpassen van al deze opgaven verbeelding, inzet, creativiteit en innovatiekracht, zowel in de boven- als de ondergrond. Belangrijk hierbij is dat er in het bestaande bebouwde gebied naast nieuwe ontwikkelingen ook grote opgaven liggen ten aanzien van wat er al is. Denk aan de verduurzaming van de bestaande woningen en gebouwen en het creëren en behouden van klimaatbestendige en groene inrichting van de openbare ruimte. Voor de verdere verstedelijking is het principe 'water en bodem sturend' leidend. En de aandacht voor een klimaatadaptieve inrichting met groenblauwe dooradering, voldoende groenvoorzieningen en een goede verbinding met het landschap en grootschalig natuurnetwerk blijft onverminderd. Een en ander is verder uitgewerkt in het Voorontwerp Nota Ruimte (juni 2024), om uiteindelijk tot Nota Ruimte te komen.

Onderdeel van de Nota Ruimte is het landelijk programma **Mooi Nederland**, waarin het behoud en het versterken van ruimtelijke kwaliteit centraal staat. Dit programma ontwikkelt verschillende handreikingen, waaronder 'Groen en Gezond leven in de stad'.

Binnen onze gemeentegrenzen liggen **Natura-2000 gebieden** (IJssel uiterwaarden, Zwarte water en Vecht) en gebieden die onderdeel uitmaken van het Nationaal Natuur Netwerk. Deze landelijke structuren zijn bepalend voor de structuur en keuzes die we maken. Het nationaal en provinciaal beleid wat voor deze gebieden geldt is uiteraard leidend voor deze gebieden. In aanvulling hierop worden voor het buitengebied samen met onze partners doelen gesteld voor de basiskwaliteit natuur, groenblauwe dooradering en recreatieve routes en dagrecreatie. Er is de ambitie gesteld om 10% van het buitengebied te laten bestaan uit landschapselementen met grote diversiteit. Deze nationale ambitie is ook door provincie Overijssel overgenomen. In hoofdstuk 4, bouwsteen biodiversiteit en natuur wordt hier nader op in gegaan. Voor het buitengebied blijft het bestaande Landschapsontwikkelingsplan van kracht.

2.3 Omgevingsvisie

Zwolle kent een ijzersterk 'fundament', een basis om op verder te groeien: de kwaliteiten van de bestaande stad en haar natuurlijke omgeving. Dit zijn de kwaliteiten op het gebied van landschap, cultuurhistorie en biodiversiteit: dit heet het fysiek kapitaal. Centraal staat de ambitie dat Zwolle haar ruimtelijke, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten behoudt en versterkt.

De betekenis van groen en water neemt toe. Een goed ontwikkelde groen- en waterstructuur voegt waarde toe aan onze leefomgeving. Het leidt tot een beter vestigingsklimaat, verbetering van welzijn en gezondheid, een meer klimaatadaptieve omgeving met minder hittestress en wateroverlast en meer biodiversiteit. Gemeenten die veel in groen en water investeren en een goede groen- en waterstructuur bezitten, zijn economisch sterker, omdat mensen hier graag wonen en werken.

De opgaven voor Zwolle zijn groot, omvangrijk, veelzijdig. We gaan in dit decennium aan de slag met onze stad, met ons buitengebied. We voegen woningen toe en parken. We verbeteren de leefbaarheid en bereikbaarheid voor de Zwollenaar en alle bezoekers van onze gemeente. Meer woningen gaat dus samen met het groener maken van de stad. Zodat het aangenamer en koeler wordt, de biodiversiteit toeneemt en meer stadse ecosystemen ontstaan. Een dichtere stad, betekent ook meer 'dichtheid' van het groen in de stad. Dit aanvullend op de bestaande hoofdgroenstructuur die we behouden, beschermen en versterken. Een werkwijze die we al decennia hanteren en waar we ook volop mee doorgaan. Voorliggend groen- en recreatiebeleidsplan is daarmee input voor de omgevingsvisie.

(be)leefbaar

3. Visie

Zwolle is een gemeente met veel groen. Natuurlijk in het buitengebied, maar ook in de stad. Vaak vormt dit groen een combinatie met water. Want al van oudsher is het water een drager van het (stads)landschap van Zwolle.

De stad Zwolle ligt veelal iets hoger dan het omliggende water, maar het water is altijd aanwezig. De IJsselzone in het westen, de Vecht en Zwarte water in het oosten en noorden, de polders in het noorden en de landgoederen en bossen in het zuidoosten zijn alle waardevolle natuur- en landschapsgebieden met elk hun eigen recreatieve belevingswaarde.

Door de stad lopen groen-blauwe structuren, die de verbinding vormen van stad naar buitengebied. De groen-blauwe structuren bestaan veelal uit water (de grachten en de weteringen) met oevers of parkachtige groene stroken. Deze groen-blauwe structuren zijn sterk bepalend voor de identiteit en het karakter van Zwolle en noemen we de 'groene vingers' van Zwolle. Deze groene vingers moeten duidelijk herkenbaar en beleefbaar zijn, zodat we vanuit de stad het buitengebied kunnen beleven. Naast deze groene vingers, willen we dat elke inwoner ook in zijn of haar eigen straat en buurt het groen ervaart. We investeren dus in de grotere groenstructuren, maar ook in groen nabij elke woning. Met de groei van de stad neemt ook de hoeveelheid groen in de stad toe.

Omgevingsvisie: "De buitenruimte vormt het cement dat de stad bij elkaar houdt en biedt lucht, licht en ruimte om gezond en gelukkig te leven. Niet alleen voor mensen, maar ook voor planten en dieren."

3.1 Groene vingers als drager van de hoofdgroenstructuur van Zwolle

De hoofdgroenstructuur van Zwolle is een aaneenschakeling van groenelementen die gezamenlijk van grote betekenis zijn voor de stad. Deze groene gebieden bieden ruimte voor (recreatieve) routes en voor ontmoeting. Doordat de verschillende groene gebieden hun eigen structuur en soorten hebben, geeft het herkenbaarheid voor de omgeving. Het groen is ook de leefomgeving voor veel dieren en planten, de zogenoemde 'biodiversiteit'. Het groen in de stad zorgt voor een leefbare stad en een gezonde leefomgeving. Deze hoofdgroenstructuur willen we daarom niet alleen maar behouden. Ze moet ook versterkt worden op die plekken waar ze nu nog onvoldoende is en uitbreiden op die plekken waar onze inwoners en natuur er om vragen.

Daarnaast zorgen we voor goede groene routes vanuit alle wijken en buurten naar de hoofdgroenstructuur, zodat iedereen via deze groene gebieden ons buitengebied kan bereiken. Deze groene routes zijn opgenomen in de nevengroenstructuur. Met deze hoofd- en nevengroenstructuur beschermen we de kwaliteit en de aanwezigheid van het groen.

Onze hoofdgroenstructuur is opgebouwd uit verschillende schaalniveaus en structuren, die samen zorgen voor een aaneengesloten groen netwerk in Zwolle:

- De IJssel, het Zwarte Water en de Vecht zijn van landelijke betekenis in de ecologische, landschappelijke en recreatieve structuur. Het is van belang dat de stedelijke hoofdgroenstructuur goed is verbonden met deze laag, zodat mens en dier vanuit de stad hier naar toe kan. Natuur en natuurontwikkeling staan voor deze laag centraal;
- De Zwolse 'groene vingers' zijn de belangrijkste groen-blauwe geleidingszones die de stad met het omliggende landschap verbinden. De meeste groene vingers liggen in de beekdalen langs waterlopen. Sommige liggen op een zandrug. De belangrijkste recreatieve gebruiksruimtes en recreatieve routes op stedelijk niveau liggen in de groene vingers, evenals de belangrijkste onderdelen van de stedelijke ecologische structuur. De toegankelijkheid en de kwaliteit van de groene vingers verdient op vele plekken versterking. Hierbij moet het water beter beleefbaar gemaakt worden.
- Vanuit de binnenstad (de singel) naar het buitengebied zijn vier groene vingers zeer beeldbepalend voor Zwolle. Deze structuren willen we herstellen en/of versterken:
  - De Groene Vinger Binnenstad – Park De Weezenlanden – Almelose Kanaal;
  - De Groene Vinger Binnenstad (Rode Torenplein) – Zwarte Water, overgaand in de groene drager gevormd door Twistvlietpark – Oude Weteringzone Stadshagen;

- De groenblauwe scheg vanuit Het Engelse Werk met de Willemsvaart, die vroeger vanuit de IJssel via het huidige Eekhoutpark uitmondde in de Stadsgracht;
- De groenblauwe drager, waarin de Nieuwe Vecht is gelegen, die komend vanuit de Turfmarkt via het voetbalstadion (MAC³PARK stadion) doorloopt richting Berkum en de Overijsselse Vecht.

- Groen langs (spoor)wegen en kanalen zijn vaak smallere groene zones. Deze liggen vaak dwars op het landschap, maar soms volgen ze het oude landschapspatroon. Deze laag is belangrijk voor de identiteit van de gemeente en ondersteunt bij de oriëntatie in het landschap. Vaak zijn dit ook cultuurhistorisch belangrijke lijnen die ook ecologische verbindingen vormen.

Naast deze hoofdgroenstructuur willen we groene rust- en koelteplekken nabij de woningen verder uitbouwen. Door elke woning binnen 200 meter toegang te geven tot een plantsoen of park ontstaan 'stapstenen' waardoor iedereen vanuit de woning naar de hoofdgroenstructuur kan.

3.2 De (meer)waarden van groen

Binnen de verschillende types groen hebben bomen een bijzondere plek. Bij aanplant vaak nog klein, vragen ze de tijd om te kunnen uitgroeien. Maar eenmaal volgroeid zijn ze erg belangrijk voor klimaat en gezonde leefomgeving. Daarom wordt een verkorte weergave van ons bomenbeleid in hoofdstuk 4 Bouwstenen beschreven.

3.2.1 Biodiversiteit
Biodiversiteit is belangrijk, niet alleen voor de natuur maar ook voor de stad. Een grote diversiteit aan soorten maakt het groen minder kwetsbaar voor ziekte en de effecten van klimaatextremen. Bij herinrichting en woningbouwopgaven kijken we ook altijd naar de biodiversiteit. En proberen we die zo veel mogelijk te versterken.

Ook de bodem is daarbij belangrijk. De kwaliteit van de bodem bepaalt het leven boven de grond en is de basis voor gezonde beplanting. Het bodemleven is onmisbaar bij de vorming van mineralen, de samenhang van bodemdeeltjes, de bodemstructuur en draagt bij aan de weerbaarheid tegen ziektes. Het is belangrijk groen zoveel mogelijk in open grond te plaatsen, zodat regenwater makkelijk bij de wortels kan komen.

3.2.2 Gezondheid en welzijn
Er is een groot verband tussen groen en gezondheid. Grote bomen en een groene omgeving helpen om hittestress te voorkomen en bieden koelte en schaduw in de zomer. Eén grote boom staat gelijk aan 10 airco's. Ook vangen bomen fijnstof en CO_2 op. En bomen en groen geven ruimte voor bewegen, spelen en sporten, ontmoeten, stilte en rust. Daarom is voldoende (openbaar) groen noodzakelijk voor gezonde mentale en fysieke leefomstandigheden.

3.2.3 Recreatief gebruik
Door Corona is duidelijk geworden dat onze inwoners graag gebruik maken van een groene omgeving. Bij voorkeur al dicht bij huis. Met de komst van nieuwe (extra) woningen in de stad, wordt het aanwezige groen ook intensiever gebruikt. Daardoor is het belangrijk om ook meer groen aan te leggen, zodat iedereen voldoende ruimte in het groen heeft om te wandelen, spelen of recreëren.

Uit onderzoek is gebleken dat we in en om Zwolle meer groen (en water) nodig hebben. Dit is nodig om alle inwoners een plek om te recreëren te kunnen blijven bieden, ook als Zwolle groeit. Hoe en waar we dit gaan doen moeten we nog bepalen. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen watergebonden recreatie, intensieve en extensieve (landgebonden) recreatie.

3.2.4 Klimaat: droogte, hitte, wateroverlast
In stedelijk gebied creëren we met nieuwe groene ontwikkelingen meer ruimte voor water door:
- Grote aaneengesloten blauw-groene gebieden aan te leggen of te versterken. Dit vergroot de robuustheid en flexibiliteit om water een plek te kunnen geven.
- Bij een stedelijke ontwikkeling de sponswerking altijd te vergroten, zowel op gebouwniveau als in de ondergrond. Sponswerking houdt in dat het gebied (of gebouw) het water weet op te nemen, zodat er niet op een andere plek overlast ontstaat. Sponsen zijn aangesloten op het groenblauw stedelijke netwerk en sluiten aan bij 'water en bodem sturend'.

Daarnaast wordt invulling gegeven aan de opgaven op het gebied van hitte en droogte. We passen robuuste soorten toe die ook bij lange periodes van droogte gezond blijven. Binnen de verschillende gebieden is voldoende schaduw aanwezig door de juiste boomsoorten te kiezen. Dit aspect heeft grote raakvlakken met paragraaf 3.2.3 Gezondheid en welzijn. In Hoofdstuk 4 Bouwstenen maken we dit concreet.

3.3 De druk op het groen

Groen in en om de stad levert grote meerwaarde aan een leefbare stad. Deze meerwaarde willen we behouden en verder benutten. Ook (of juist) met de druk die de verschillende grote maatschappelijke opgaves zoals klimaatadaptatie, de woningbouwopgave en de energietransitie op de ruimte leggen. Naast dat deze opgaves een claim leggen op de ruimte, bieden de woningbouwopgave en mobiliteitstransitie ook kansen en aanleiding om te vergroenen. We willen immers die leefbare, groene stad blijven. Onze opgave is om te zoeken naar een versterking van de ruimtelijke kwaliteit door opgaven en kansen aan elkaar te koppelen en groen hier volwaardig in mee te nemen.

Naast de druk op groen door de vele functies die op dezelfde plek liggen, geeft ook het klimaat een druk op het groen. Het stadsklimaat verandert momenteel in een versneld tempo. De stad wordt steeds warmer en kan de warmte ook steeds slechter kwijt. Daardoor is kans op verdroging van bomen in de stad steeds groter, ook voor bomen die hier juist goed tegen (moeten) kunnen. Hierdoor worden de bomen zwakker en leveren ze minder verkoeling en bijdrage aan de biodiversiteit. Dit vraagt om het zoeken naar de juiste groeiplaats en boomsoorten om ook in de toekomst de positieve eigenschappen van bomen te kunnen behouden.

3.4 Groene structuren en kansen en knelpunten

De verschillende ambities van het groene karakter van Zwolle worden in verschillende kaarten zichtbaar. De Groenstructuurkaart geeft onze ambitie voor de groene hoofdstructuur weer. Op de Groenstructuur knelpuntenkaart worden de belangrijkste grote knelpunten in deze structuur weergegeven. Naast de groenstructuur hebben we ook een ambitiekaart voor onze ecologische structuur; de Ecologische structuurkaart. Binnen de Ecologische structuurkaart worden ook knelpunten gezien, waar de ecologische verbindingen nog niet voldoende zijn (door onderbreking of met onvoldoende ruimte). Dit is weergegeven op de Ecologische structuur knelpuntenkaart. Daarnaast is er een Biodiversiteit kansenkaart. Deze laat op kleine schaal kansen zien om de biodiversiteit middels (kleine) maatregelen te versterken. Tot slot worden vanuit recreatie een aantal kansen en opgaven in kaart weergegeven.

Deze kaarten vormen de basis voor uitbreiding en behoud van het groen in de bestaande stad en bij toekomstige ontwikkelingen in het stedelijk gebied.

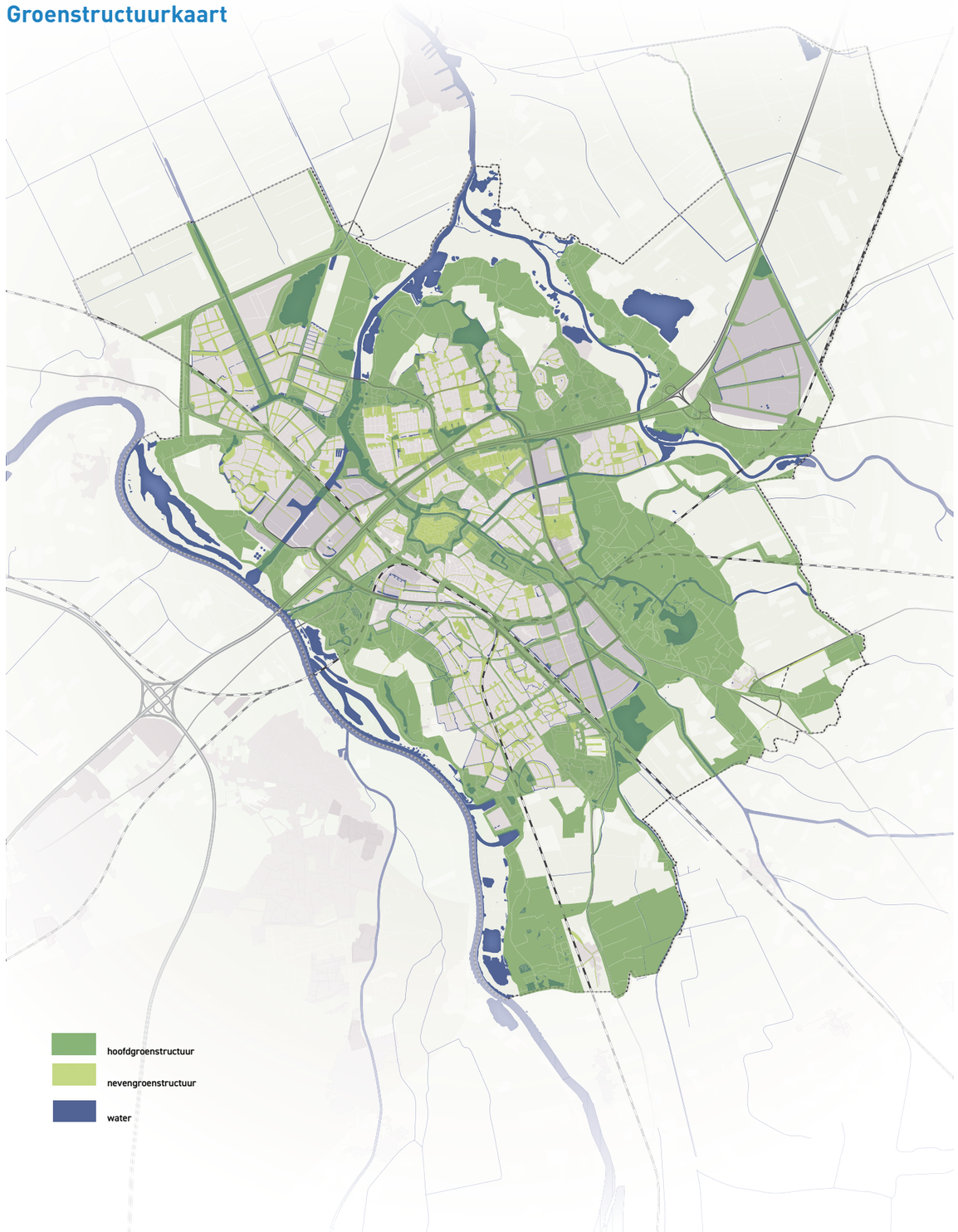
3.4.1 Hoofdgroenstructuur; natuurlijk voor iedereen
Door heel Zwolle lopen groene gebieden. Deze zijn zoveel mogelijk aan elkaar verbonden, waardoor alle buurten en wijken verbonden zijn met het buitengebied. Deze grotere groene structuur noemen we de hoofdgroenstructuur en is weergegeven op de Hoofdgroenstructuurkaart (pagina 12).

Binnen de wijken en buurten is ook groen aanwezig, wat zorgt voor de leefbaarheid van de buurt. Dit noemen we de nevengroenstructuur en deze zorgt dat alle buurten en wijken een prettige en groene route naar de hoofdgroenstructuur hebben.

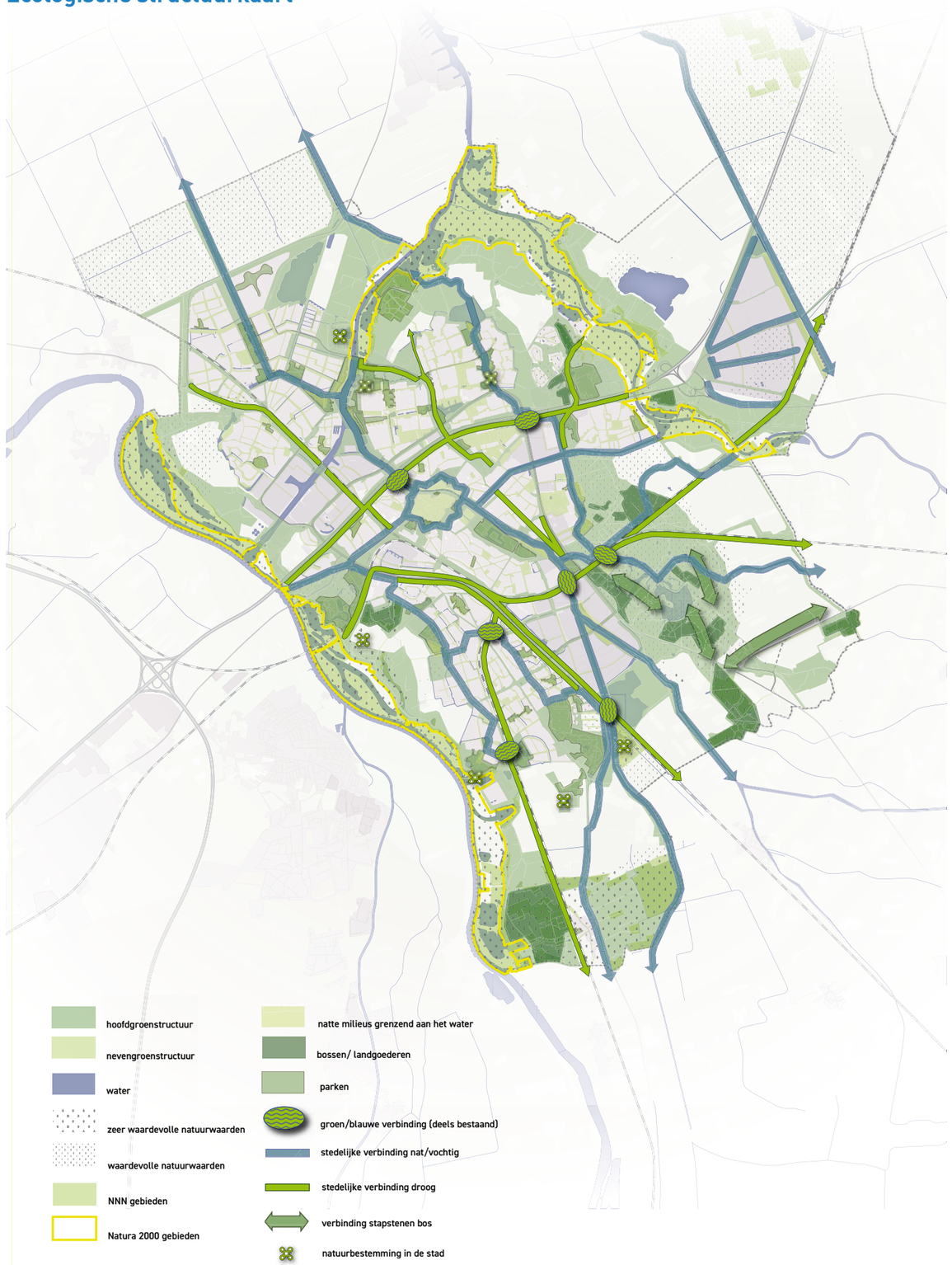
De hoofdgroenstructuur is ruim begrensd, zodat het particulier groen wat essentieel is voor de structuur ook beschermd is.

De hoofdgroenstructuur zoals op kaart weergegeven is onze ambitie. Nog niet overal in de stad is dit groen aanwezig of bereikbaar. De belangrijkste knelpunten (ontbrekend groen) in de groene vingers en in de bomenstructuur zijn in kaart gebracht (pagina 14). De komende jaren kijken we hoe we bij ontwikkelingen deze knelpunten kunnen oplossen. Daarnaast zoeken we met de groei van Zwolle naar nieuwe groene parken en structuren, ook langs de rand van de stad. Deze knelpunten zijn weergegeven in de Groenstructuur knelpuntenkaart.

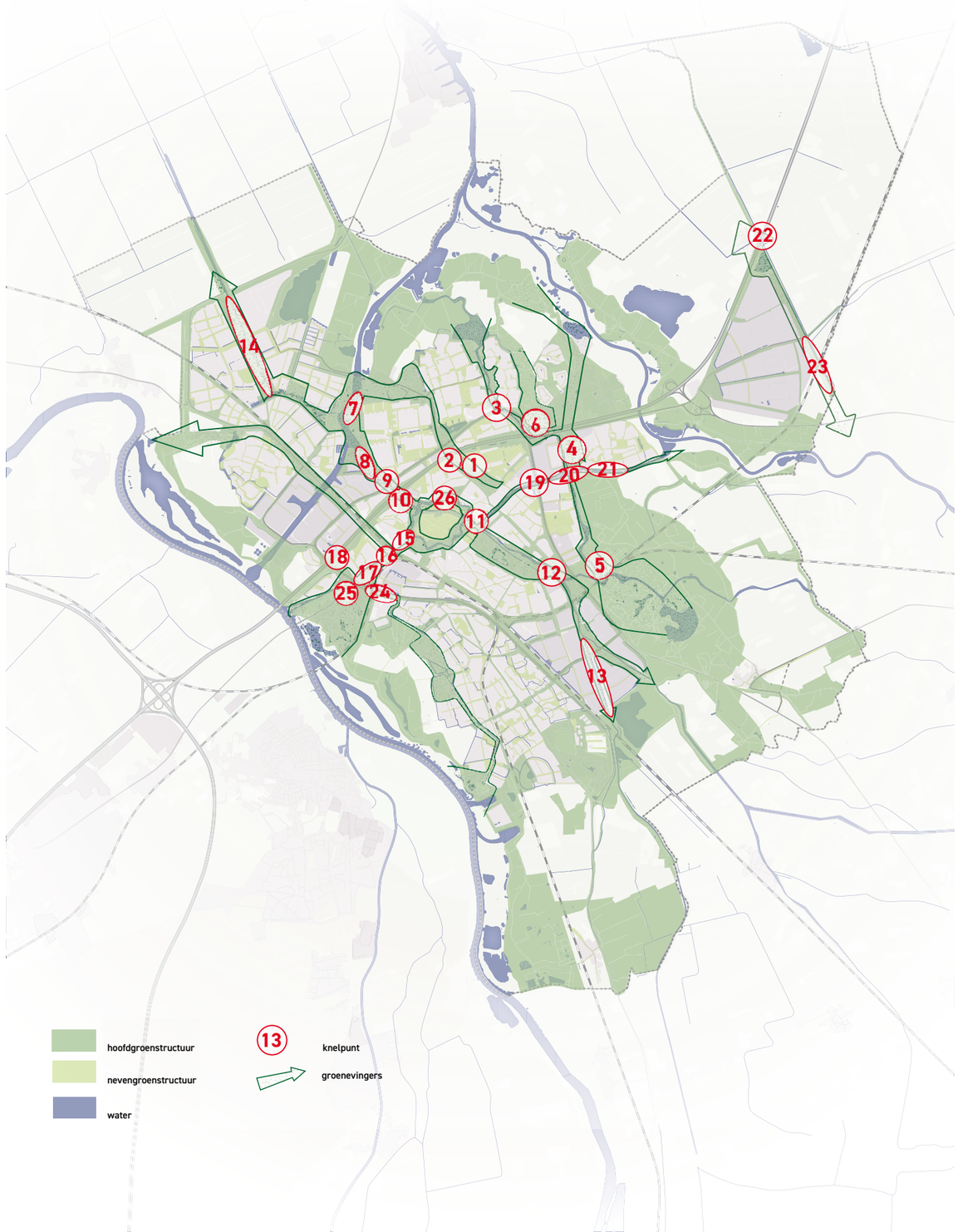
Groenstructuurkaart

Ecologische structuurkaart

Groenstructuur knelpuntenkaart

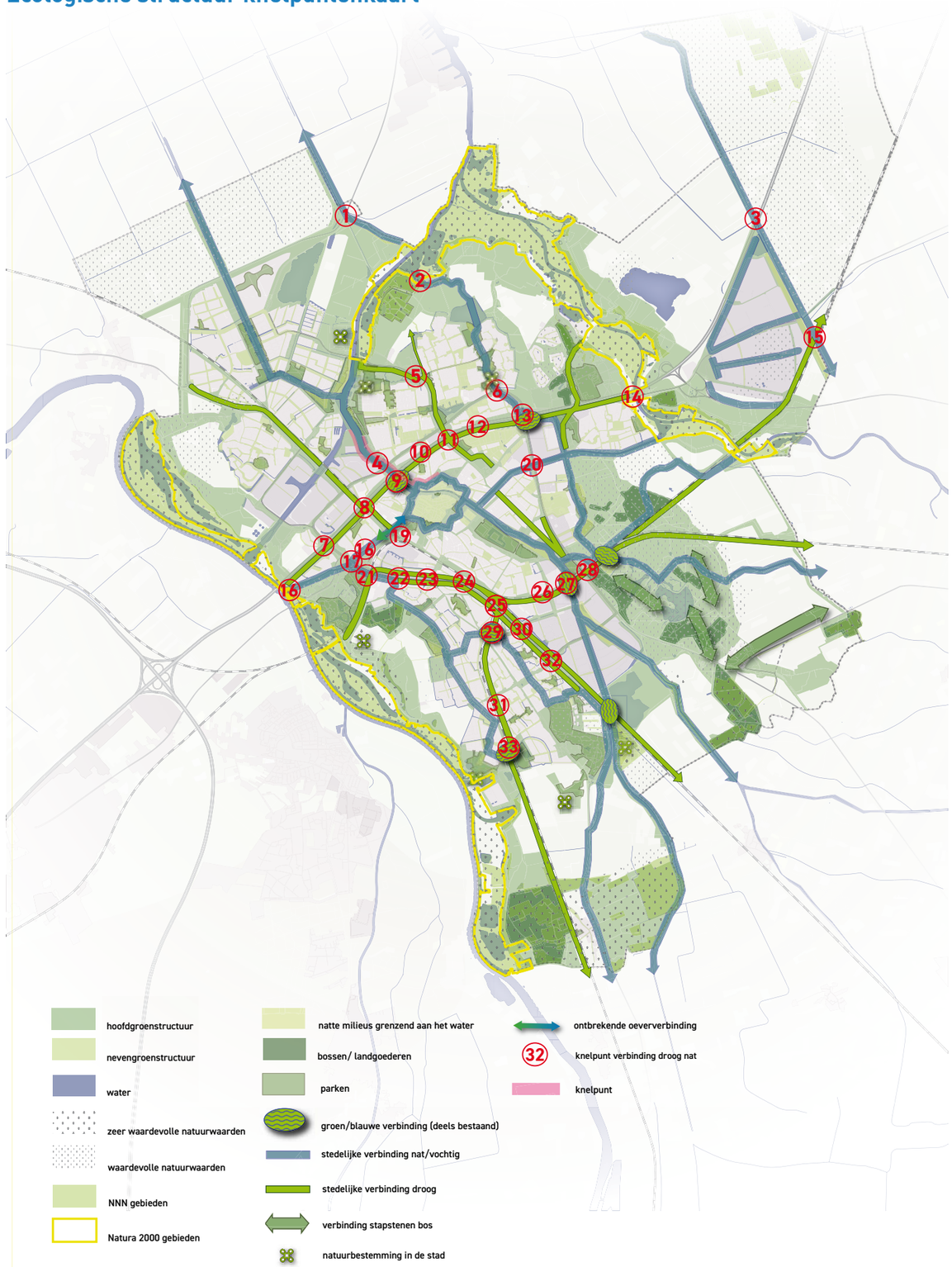

(be)leefbaar

	Locatie duiding	Groene vinger	Soort knelpunt			Lopend project	Toelichting op verbeterpunten
			Groen ontbreekt	Ruimtelijk	Infrastructureel		
1	Stilohal	Middelweg	x	x		x	Doortrekken groene vinger tussen Singelpark en Park Hogenkamp betreft het groen langs de Van Wevelinckhovenstraat
2	Ruusbroecstraat	Middelweg	x	x		x	Verbinden van Park Hogenkamp met Park Oude Rijksweg (openbare groene route)
3	Zwartewaterallee x Westerveldse Aa	Brinkhoek			x		Verbinden van het groen en de routes langs de Westerveldse Aa ten noorden en zuiden van de Zwartewaterallee
4	Zuidkant Vegtlusterbos	Nieuwe Vecht		x			Groener en toegankelijker maken van het gebied aan de zuidkant van het Vegtlus-terbos
5	Kuijerhuislaan x spoorlijn Groningen	Westerveldse Aa	x	x			Betere verbinding tussen Goosebroek en Parklandschap Herfte - Wijthmen
6	Gebied tussen Brinkhoekweg en A28	Brinkhoek		x			Structuur van het gebied verbeteren en toegankelijker maken
7	Zwartewaterzone jachthavens	Zwartewater	x	x			Meer doorlopend groen in de uiterwaarden van het Zwarte Water (ecologische verbinding, en recreatieve route)
8	Zwartewaterzone bedrijven	Zwartewater	x	x			Meer doorlopend groen in de uiterwaarden van het Zwarte Water (ecologische verbinding, recreatieve route)
9	Zwartewaterzone Burg. Roelenweg oever	Zwartewater	x				Groene, toegankelijke oever aan het Zwarte Water maken bij bedrijventerrein (ecologische verbinding, recreatieve route)
10	Zwartewaterzone Burg. Roelenweg onderdoorgang	Zwartewater			x		Viaduct A28 over het Zwartewater is, in verband met veiligheid, afgesloten met hekken. Groene route/ ecologische verbinding doortrekken
11	Turfmarkt	Almelose kanaal	x	x			Groenere Turfmarkt als onderdeel van de groene vingers langs het Almelose Kanaal en de Nieuwe Vecht
12	Marslanden A en Edonterrein	Almelose kanaal	x	x			Terreinen groener en toegankelijker maken voor betere verbinding in de groene vinger langs het Almelose kanaal
13	Soestwetering	Almelose kanaal		x			Toegankelijkheid en natuurwaarden Soestwetering; betekenis voor Marslanden als bedrijventerrein vergroten
14	Oude Weteringzone	Hasselterweg		x			Continuïteit groene zones langs de Oude Wetering verbeteren, voor betere beleefbaarheid en toegankelijkheid
15	Willemskade	Willemsvaart	x	x			Groene vinger en Willemsvaart doorzetten bij huidige Emmadek
16	Willemsknoop	Willemsvaart			x	x	Groene vinger en Willemsvaart doorzetten over verkeersknooppunt
17	Willemskwartier	Willemsvaart	x	x		x	Bij bebouwing voldoende groen realiseren om het gebied onderdeel te laten zijn van de groene vinger langs de Willemsvaart
18	IJsselallee x Willemsvaart	Willemsvaart			x		Groene vinger Willemsvaart beter laten doorlopen bij kruisen met de IJsselallee
19	Ceintuurbaan x Nieuwe Vecht	Nieuwe Vecht			x		Groene vinger Nieuwe Vecht beter laten doorlopen bij het kruisen met de Ceintuurbaan
20	Westerveldse Aa ten oosten van bedrijventerrein de Vrolijkheid	Westerveldse Aa	x	x			Verbeteren Westerveldse Aa ter hoogte van bedrijventerrein de Vrolijkheid
21	Boerendanserdijk ter hoogte Vrolijkheid	Nieuwe Vecht	x	x			Voldoende groen realiseren langs de Boerendanserdijk voor de continuiteit van de groene vinger Nieuwe Vecht
22	Steenwetering x A28	Steenwetering			x		Verbetering (ecologie, recreatie) van de kruising van de Steenwetering met de A28
23	Steenwetering x spoorlijn	Steenwetering			x		Verbetering (ecologie, recreatie) van de kruising van de Steenwetering met de spoorlijn Zwolle – Groningen
24	Campus Windesheim: Zandwetering x spoor	Zandwetering	x	x			Verbeteren waterverbinding (en ecologie) van de kruising van de Zandwetering met de spoorlijn Zwolle - Amersfoort
25	Groene vingers Zandwetering - Willemsvaart	Zandwetering Willemsvaart			x		Verbeteren van de verbinding tussen de groene vinger Zandwetering en de groene vinger Willemsvaart. Verbetering ecologie, en recreatie
26	Schuttevaerkade	Singelpark	x				Stenige kade groener en toegankelijker maken, als onderdeel van het Singelpark

Tabel 3.4.1 Toelichting op Groenstructuur knelpuntenkaart

Ecologische structuur knelpuntenkaart

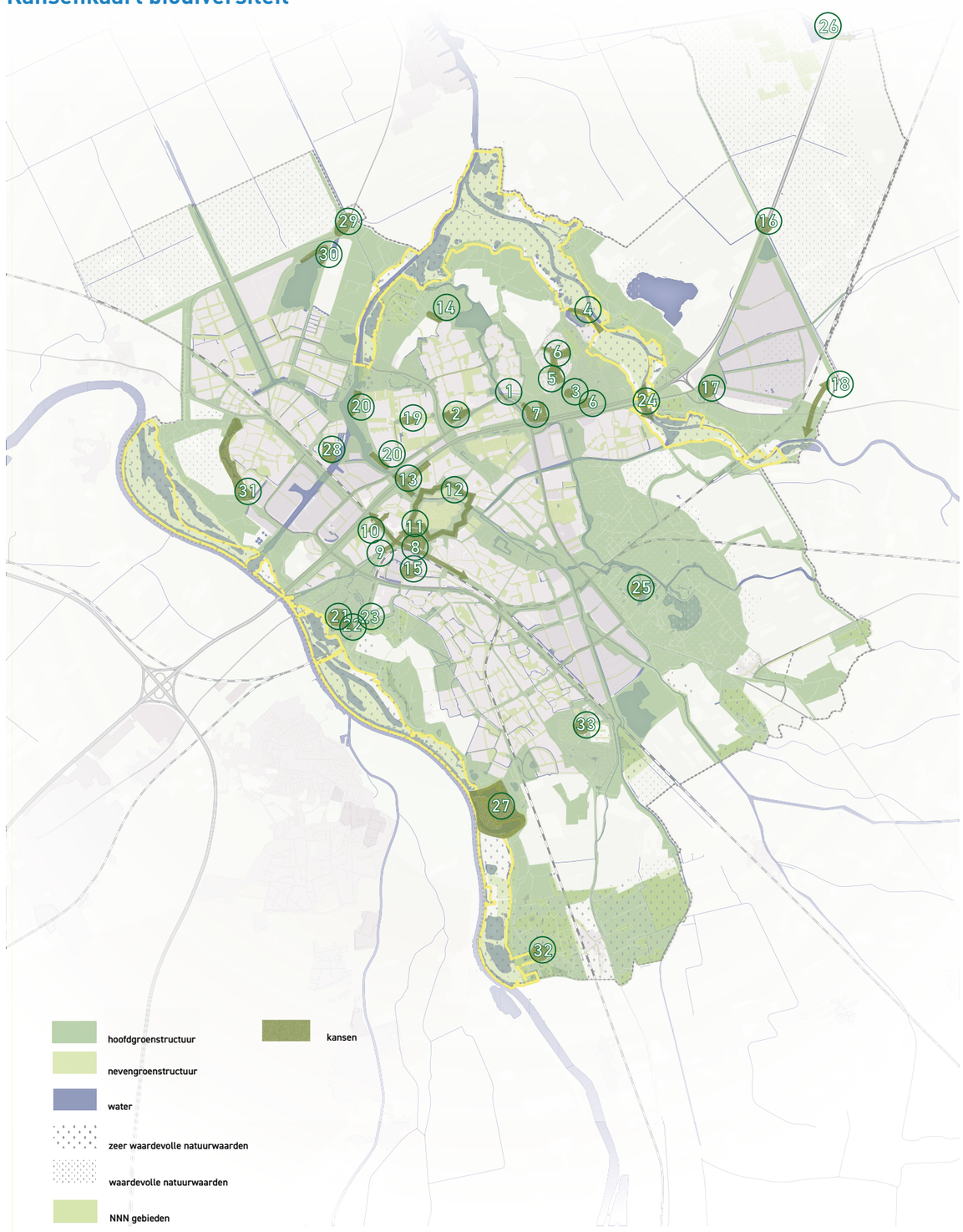

	Beschrijving
1	Verbinding tussen Ruimzichtkreek en Nieuwe Wetering
2	Verbinding tussen Westerveldse Aa en Zwarte Water
3	Verbinding Steenwetering onder A28
4	Harde beschoeiing Zwarte Water
5	Kruising Middelweg - Waallaan
6	Verbinding Westerveldse Aa onder Zwarte Waterallee
7	Verkeersplein Zwolle Zuid A28
8	Groenverbinding A28 t.h.v. Rieteweg
9	Verbinding t.h.v. Beatrixbrug
10	Onderdoorgang A28 - Monteverdilaan
11	Onderdoorgang A28 - Middelweg en groene verbinding kruispunt Zwartewaterallee-Middelweg
12	Onderdoorgang A28 - Rijnlaan
13	Verbinding Westerveldse Aa t.h.v. Ceintuurbaan - A28
14	Groenblauwe verbinding t.h.v. Berkumerbrug
15	Doorontwikkleing ecologische zone Hessenpoort richting Vecht
16	Harde overgang Katerveersluizen
17	Onderdoorgang Willemsvaart bij IJsselallee
18	Kruispunt Nieuwe Veerallee - Willemsvaart
19	Verbinding Willemsvaart met stadsgracht
20	Verbinding Nieuwe Vecht t.h.v. Centuurbaan
21	Kruising Ijsselallee - Spoor t.h.v. Engelse Werk
22	Kruising IJsselallee - Hanzeallee
23	Kruising IJsselallee - Schellertunnel en Keulenstraat
24	Kruising IJsselallee - Hanzelaan/Reysigerweg
25	Kruising Spoor - IJsselallee
26	Kruising Spoor - Marsweg
27	Kruising Spoor - Almelose Kanaal
28	Kruising Spoor - Ceintuurbaan
29	Onderbreking groenstrook t.h.v. Ittersumallee-Oldermannenlaan
30	Kruising IJsselallee-Ittersumallee
31	Onderbreking groenstrook t.h.v. Oldeneelallee-Gouverneurlaan
32	Kruising IJsselallee-Oldeneelallee
33	Spoorwegovergang IJsselcentraleweg

Tabel 3.4.2 Toelichting op Ecologische structuur knelpuntenkaart

(be)leefbaar

Kansenkaart biodiversiteit

	Beschrijving
1	Verbetering van de ecologische onderdoorgang van de Westerveldse Aa waar deze de Zwartewaterallee kruist.
2	Verbetering van de waterkwaliteit Dobbe en Wijde Aa en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers ten behoeve van de ecologie.
3	Optimaliseren van bestaand water ten oosten van Sportpark de Pelikaan naar voortplantingswater voor de knoflookpad.
4	Extensivering van het recreatief gebruik van de Agnietenplas (vooral de Vechtzone en noordelijke zijde).
5	Optimaliseren beheer en uitbreiding van Kievitsbloem-hooiland rond de Hoevebrink
6	Weilanden tussen de Brinken en maïsland ten westen van de Kranenburg begraafplaats omvormen van agrarische grond naar natuur.
7	Het ontwikkelen van bos ten westen van de HTC-voetbalvelden.
8	Realisatie van nieuwe doorgaande groen/blauwstructuur langs het spoor (ter hoogte van Deventerstraatweg, Oosterlaan, Westerlaan en Rieteweg) voor het verbeteren van het ecologisch functioneren van het gebied.
9	(Ecologisch) herstel van de Willemsvaart.
10	Realisatie van ecologische verbinding van het groen vanuit Kamperpoort naar de Veerallee.
11	De aanleg van natuurvriendelijke oevers in park Eekhout zou de biodiversiteit in het park kunnen laten toenemen.
12	Vergroening van de singelstructuur en daarbij inzetten op herstel van laanstructuren ter begeleiding van verbindingen en vliegroutes van o.a. vleermuizen. Het Ontwikkelkader Stadshart biedt veel kansen voor de natuur zoals het vergroenen van de Burg. Drijbersingel en het vergroenen van de Turfmarkt
13	Het versterken van verscheidene groenstructuren waardoor leefgebieden en verbindingen van vele soorten wordt verbeterd. Hieronder vallen bijvoorbeeld de groenstructuur langs de A28 richting het Zwarte Water en de structuur langs de oevers van het Zwarte Water en de stadsgracht.
14	Het doortrekken en realiseren van blauwgrasland langs de Urksteeg en Kolksteeg.
15	Herontwikkeling van het gebied biedt kansen voor natuurinclusief ontwerp waar verblijfplaatsen en leefgebied voor gebouwbewonende soorten wordt gecreëerd.
16	Voorkomen van verkeersslachtoffers rond de A28 door het aanleggen van rasters en faunapassages.
17	aanplanten van bos in de 'oksels' van de N340-afritten.
18	Het doortrekken van de blauwgroene zone naar de Vecht bij de ontwikkeling van het Energiecluster.
19	"Aanleg van oeverzones langs de watergangen. Door de beschoeiing aan te passen, ontstaat er meer ruimte voor oevervegetatie waar watergebonden vogels, zoogdieren en insecten als libellen van profiteren."
20	De huidige kadewanden langs het Zwarte Water (tussen de A28 en Holtenbroekerbrug) kunnen ecologisch versterkt worden door drijvende oevers te introduceren.
21	Optimaliseren van het kruidmagazijn als winterverblijf voor vleermuizen.
22	Door de oevers van de watergangen binnen dit gebied ecologisch te beheren, wordt de natuurwaarde van deze verbindingen en het leefgebied sterk vergroot. Herstel van waterverbinding Willemsvaart-IJssel vergroot het ecologisch functioneren in de binnenstad.
23	Het spoorwegcomplex vormt een barrière tussen het Engelse Werk en Landgoed Schellerberg. De aanleg van faunapassages en het aanhouden van ecologisch verantwoord lichtregime vermindert het barrière-effect.
24	Kleinschalige bosaanleg en natuurbouw in de gemeentelijke weilanden naast de Zwartewaterallee.
25	Versterking van de ecologische passage in de A28 van de Vecht, als onderdeel van Ruimte voor de Vecht.
26	Optimaliseren van het ecologisch beheer van de natuur-stroken op de golfbaan zal de natuurwaarden doen verhogen.
27	Ecologische verbindingen kunnen worden verbeterd door de ecopassage bij de kruising A28-Steenwetering te optimaliseren en door de ecologische barrière van de N377 op te heffen middels ecopassages.
28	Bij de herinrichtingsplannen van het gebied bij de oude IJsselcentrale zijn kansen voor de natuur door tijdens de werkzaamheden en inrichting rekening te houden met de huidige ecologische waarden. Daarnaast kan de biodiversiteit worden versterkt door natuurinclusief te ontwerpen en bouwen.
29	Het versterken van de natuurwaarden in het Frankhuispark.
30	Meer natuurontwikkeling rond de verkeersknoop bij Ruimzicht (o.a. op oude tracé Werkerlaan en het weiland tussen Milligersteeg en N331)
31	Aan de noordzijde van de Milligerplas is er ruimte voor natuurontwikkeling, door de ontwikkeling van een brede groenzone en natuurvriendelijke oevers met rietzones.
32	Samen met bewoners onderzoeken of de westrand van Westenholte meer natuurwaarde kan krijgen.
33	Het beter faciliteren van de paddentrek bij de Fabrieksweg.
34	Het openbare gebied van de Oude Mars kan nog beter op de ontwikkeling van natuurwaarden worden ingericht. Er is weinig water, nieuwe poelen en waterlopen greppels bieden kansen.

Tabel 3.4.3 Toelichting op Kansenkaart biodiversiteit

(be)leefbaar

Recreatie kansenkaart

	Beschrijving
1	Versterken van waterrecreatie aan de Westzijde van de Milligerplas. Na de uitwerking van Visie Milligerplas aandacht blijven houden voor gebruik en gebruikswensen.
2	Oevergebruik aan de oost en Westkant van de plas optimaliseren en duidelijk markeren.
3	Versterken relatie met het water, waar mogelijk icm een recreatieve verbinding over het Zwarte Water.
4	Optimaliseren van de recreatieve mogelijkheden bij de Wijde AA en onderzoeken mogelijkeden tot ontwikkelen zwemwaterlocatie.
5	Verbeteren van de waterkwaliteit en recreatieve mogelijkheden bij - en in de nabijheid van - de Agnietenplas.
6	Optimaliseren route naar en aanmeervoorziening van 't Haesterveer.
7	Varen op de Vecht kwalitatief verbeteren, binnen programma Ruimte voor de Vecht
8	Optimaliseren van de recreatieve mogelijkheden van de botenhelling van de Westerveldse Kolk en het omliggende gebied.
9	Versterken van de recreatieve mogelijkheden aan de Holtenbroekerdijk thv Holtenbroek.
10	Kansrijk gebied voor de ontwikkeling van waterrecreatie, aansluitend bij mogelijke ontwikkelingen.
11	Het water toegankelijker en beleefbaarder maken bij de Pannenkoekendijk en de Schuttevaerkade.
12	Het uitbreiden en versterken van de recreatieve mogelijkheden bij de singel en van Park Noordereiland. Anticiperen op de behoeften van huidige en toekomstige omwonenden.
13	Kwalitatieve verbetering van het recreeeren aan het water, bijvoorbeeld door de toevoeging van rustpunten langs het water.
14	Vaarroute via de Willemsvaart realiseren en het versterken van de beleving van de Katerveersluizen en omgeving.
15	De kwaliteit van de voorzieningen aan de Wijthmenerplas verbeteren en waar nodig uitbreiden.
16	Verbeteren van het gebied onder aan de dijk ten behoeve van de waterrecreatie en de wandelaar en fietser.
17	Het benutten van recreatieve mogelijkheden binnen de gebiedontwikkeling Harculo en versterken van het gebied ten noorden hiervan (waaronder het Oldenelerpark).

Tabel 3.4.4 Toelichting op Recreatie kansenkaart

(be)leefbaar

3.4.2 Ecologische hoofdstructuur; Groen en blauw verbindt
Om de biodiversiteit in Zwolle te behouden en te versterken, is er een variatie van doorgaande structuren nodig. Geleidende boomstructuren voor vogels en vleermuizen, droge verbindingen voor kleine (zoog) dieren en natte verbindingen voor vissen en waterdieren. Kleine 'snippers' die niet aaneengesloten liggen, geven onvoldoende leefruimte en voortplantingsmogelijkheden voor fauna (en flora). Juist de migratiemogelijkheden (mogelijkheid om zich van de ene naar de andere plek veilig te verplaatsen) zijn van belang voor een duurzame ecologische omgeving. De Zwolse Ecologische Structuur bestaat uit de belangrijkste natte en droge ecologische verbindingen die zorgen voor een robuust systeem. De Ecologische structuurkaart geeft de ambities hierin weer.

Om invulling te geven aan deze ecologische structuur moeten een aantal knelpunten worden opgelost.
De knelpuntenkaart ecologie (pagina16) geeft de belangrijkste knelpunten weer.

Naast een aantal knelpunten zijn er ook kansen om de natuur te versterken. De natuurwaarden en -ambities zijn per deelgebied beschreven (in een separate bijlage de Natuurdoeltypenkaarten). Op de Biodiversiteit kansenkaart (pagina 18) is weergegeven waar de belangrijkste locaties liggen om hier invulling aan te geven.

3.4.3 Recreatief gebruik; een frisse neus
Water en groen in de openbare ruimte biedt ook ruimte om te recreëren. In alle buurten en voor alle inwoners zorgen we dat groen dichtbij is. Hiervoor is een webkaart opgesteld, waarin de huidige voorzieningen zijn aangegeven. Deze willen we behouden en versterken. Daarnaast zorgen we dat ook in de toekomst aandacht is voor een passend aanbod bij de recreatiebehoefte. Met regelmaat wordt onderzocht wat de behoefte is en hoe deze veranderd is ten opzichte van voorgaande onderzoeken en monitoring. Op de ambitiekaart (pagina 20) staan de belangrijkste recreatieve opgaven benoemd om het aanbod aan routes en recreatiegebieden en uitloopgebieden te versterken.

3.5 Groenleidraad

Voor een gezonde stad en het behoud van het groene karakter van Zwolle, is het nodig dat er voldoende groen is en blijft (in verhouding tot het aantal woningen). In het coalitieakkoord is ook aangegeven dat dit niet alleen wenselijk maar ook nodig is om invulling te kunnen geven aan een leefbare stad. Dit is een belangrijke invulling bij verdichting van de stad, want groen is niet alleen 'mooi om te zien', maar zorgt voor herkenbaarheid en is nodig voor gezondheid, biodiversiteit en klimaataanpassing (hitte en koelte, water). Om dit te bereiken hanteert Zwolle een leidraad van 75 m^2 openbaar groen (met onder andere parken en plantsoenen) per woning in het stedelijk gebied.

Dit 75 m^2 nieuw groen is gebaseerd op een hoeveelheid groen die alle functies kan bedienen en die de hoeveelheid groen per woning die we in Zwolle hadden in 2021 (ca. 90m^2 per woning) niet te veel achteruit laat gaan. Dit sluit aan bij de vastgestelde Europese natuurherstelwet, die stelt dat de hoeveelheid en de kwaliteit van het groen in de stad niet mag achteruitgaan. Dit nieuwe groen wordt deels lokaal en deels stadsbreed aangelegd. Stadsbreed wordt de hoofdgroenstructuur versterkt en uitgebreid. Zodat de hoofdgroenstructuur de vele functies ze vervult kan blijven borgen en voor mens en dier een bruikbare verbinding tussen stad en buitengebied vormt. Lokaal zoeken we op straat en buurtniveau naar vergroening om elke inwoner schaduw en groene routes te kunnen bieden dicht bij huis. Niet alleen op de locaties waar gebouwd wordt, maar ook in de bestaande stad waar nu maar weinig groen in de straten aanwezig is. Deze lokale invulling is vertaald in het 2-22-200 principe. Die lichten we verder toe in paragraaf 4.1.

2-22-200 principe
- **2:** Elke straat heeft ten minste 2 toekomstbomen – Voor een straat hanteren we een afstand van max 100m, een toekomstboom heeft boven- en ondergronds de ruimte om minstens 80 jaar oud te worden.
- **22:** Zwolle heeft stadsbreed een kroonbedekking van minstens 22% - Hierbij zijn we ons ervan bewust dat er wijken en buurten zijn waar dit niet wordt gehaald. Hier is de noodzaak van een toekomstboom per straat en het zoeken naar alternatieve schaduwroutes groot.
- **200:** Alle inwoners hebben binnen 200m toegang tot een plantsoen of park – Een plantsoen of park heeft een oppervlak van minimaal 200m^2 en biedt schaduw en zitplekken. Idealiter wordt dit gecombineerd met ontmoeting, spelen en of beweegmogelijkheden.

3.6 Beheer

De keuze om het areaal groen te laten meegroeien met de stad leidt ook tot consequenties in beheer. Meer groen en recreatiegebieden en voorzieningen betekent ook meer beheer(kosten) voor groen. Tegelijk geldt dat waar groen in de plaats van verharding komt, er een mindering op het beheer van verharding komt. Goede ontwerp- en aanleguitgangspunten zijn sterk bepalend voor de benodigde beheerinspanningen en -kosten die nodig zijn om het groen langdurig in goede staat te houden en te laten uitgroeien. (Ter illustratie: een boom die weinig ondergrondse ruimte krijgt voor voeding en om te wortelen, zal zijn weg naar ruimte elders zoeken en dus eerder zorgen voor wortelopdruk.) Daarom geldt bij elke ontwikkeling dat er goede uitgangspunten moeten worden meegegeven. We werken met een Handboek bomen en een website met richtlijnen voor een (toegankelijke) openbare ruimte. Ook denken de beheerders graag mee in ontwerpfase en toetsen of plannen ook over de jaren heen goed in stand zijn te houden. Na realisatie dient overdracht naar beheer plaats te vinden, onderbouwd met een beheerplan met financiële paragraaf.

3.7 Bedrijventerreinen

De groenleidraad en ontwerprichtlijn gelden specifiek voor woonbuurten. Maar ook de bedrijventerreinen vragen om verduurzaming en vergroening. Bij nieuwe bedrijventerreinen als Hessenpoort is dit vanaf ontwerp meegenomen, bij oudere bedrijventerreinen als Voorst en Marslanden ligt hier een opgave. Er is een apart proces duurzame bedrijventerreinen. Hierin wordt groen als speerpunt meegenomen om te zoeken naar vergroening van de bedrijventerreinen en het creëren van aantrekkelijke fiets- en wandelroutes.

3.8 Buitengebied

Het groen van Zwolle betreft niet enkel het groen in de stad. Ook in het buitengebied liggen veel kansen en opgaven. We zoeken naar een goede verbinding tussen stad en land. Om invulling te geven aan de opgaven die er liggen op klimaat, recreatief medegebruik en biodiversiteit. Voor het buitengebied maken we gebruik van ons Landschapsontwikkelingsplan en sluiten we aan bij de kaders en programma's die provincie en rijksoverheid hanteert. We zoeken in het buitengebied de samenwerking met onze gebiedspartners en buurgemeentes, want structuren en routes stoppen niet bij onze gemeentegrens. We zoeken naar mogelijkheden om door het hele buitengebied landschapselementen en natuurlijke elementen aan te leggen. Hiermee geven we invulling aan de opgave om 10% groen-blauwe dooradering te realiseren, wat aansluit bij de ingezette lijn voor basiskwaliteit natuur van de provincie.

Omdat in het buitengebied een aantal grote opgaven liggen, krijgt het buitengebied een eigen focus en uitwerking vanuit de omgevingsvisie.

4. Bouwstenen

De bouwstenen geven op inhoudelijke onderdelen een nadere toelichting en onderbouwing hoe de ambities op groen invulling krijgen binnen Zwolle. Deze paragrafen zijn primair bedoeld ter verduidelijking voor de lezer die meer verdieping wil lezen. Hierdoor kan het voorkomen dat bepaalde teksten al eerder gelezen zijn in bijvoorbeeld hoofdstuk 3.

4.1 Leidraad groen

Groennormen zijn in discussie sinds de grote stadsuitbreidingen vanaf het begin van de 20e eeuw. Er zijn veel verschillende normen ontwikkeld, met bijhorende definities. Het gaat hierbij om de hoeveelheid openbaar en/of toegankelijk en beleefbaar groen in het bebouwde gebied die nodig is om alle verschillende functies van en in groen een plek te kunnen geven. Tegenwoordig worden de gesprekken over groennormen weer veelvuldig gevoerd, op nationaal en lokaal niveau.

Om hier in Zwolle invulling aan te geven hanteren wij een leidraad van 75m^2 nieuw groen per nieuwe woning. Zo voorkomen we afname van het nettoverlies met de komst van nieuwe woningen, en geven we alle functies die groen moet en kan bedienen een plek. De groenleidraad geeft een beeld van de benodigde ruimte voor groen in en om de stad die nodig is om:

- De inwoners van Zwolle voldoende mogelijkheden te geven voor recreatie en verblijf in de stad,
- Groene klimaatadaptieve maatregelen te kunnen nemen (gezonde bodem, waterberging en -infiltratie),
- Bij (toenemende) hitte voldoende schaduwrijke woongebieden en routes te hebben waar mensen koelte kunnen vinden
- Voldoende ruimte te hebben om de lokale biodiversiteit te versterken,
- Zwolle een stad te laten blijven die innig verbonden is met het rijke landschap eromheen. Een stad die groen kleurt op alle schaalniveaus: het landschap begint bij de voordeur en loopt via groene verbindingen, plantsoenen, parken en groene vingers naar de diverse landschappen om de stad,
- In Zwolle bij toenemende stedelijkheid een tegenhanger te bieden, met voldoende plekken in de stad waar mensen even in de luwte kunnen zijn. Groene openbare plekken voor stilte, verkoeling, ontmoeting, ontspanning en beweging.

In de huidige stad ligt de gemiddelde hoeveelheid groen per woning stadsbreed boven de 75m^2 per woning. Het algemene beeld in Zwolle is dat de oudere wijken, in en rond de binnenstad, relatief weinig groen hebben. Binnen deze oudere wijken is het juist belangrijk te zoeken naar meer groen, voor schaduw en ontmoeting, om zo invulling te geven aan de leefbaarheid van de wijk.

In afbeelding 1 (pagina 25) is de hoeveelheid m^2 groen per woning aangegeven in 2021. Het gaat om (woon)buurten binnen de bebouwde kom[1].

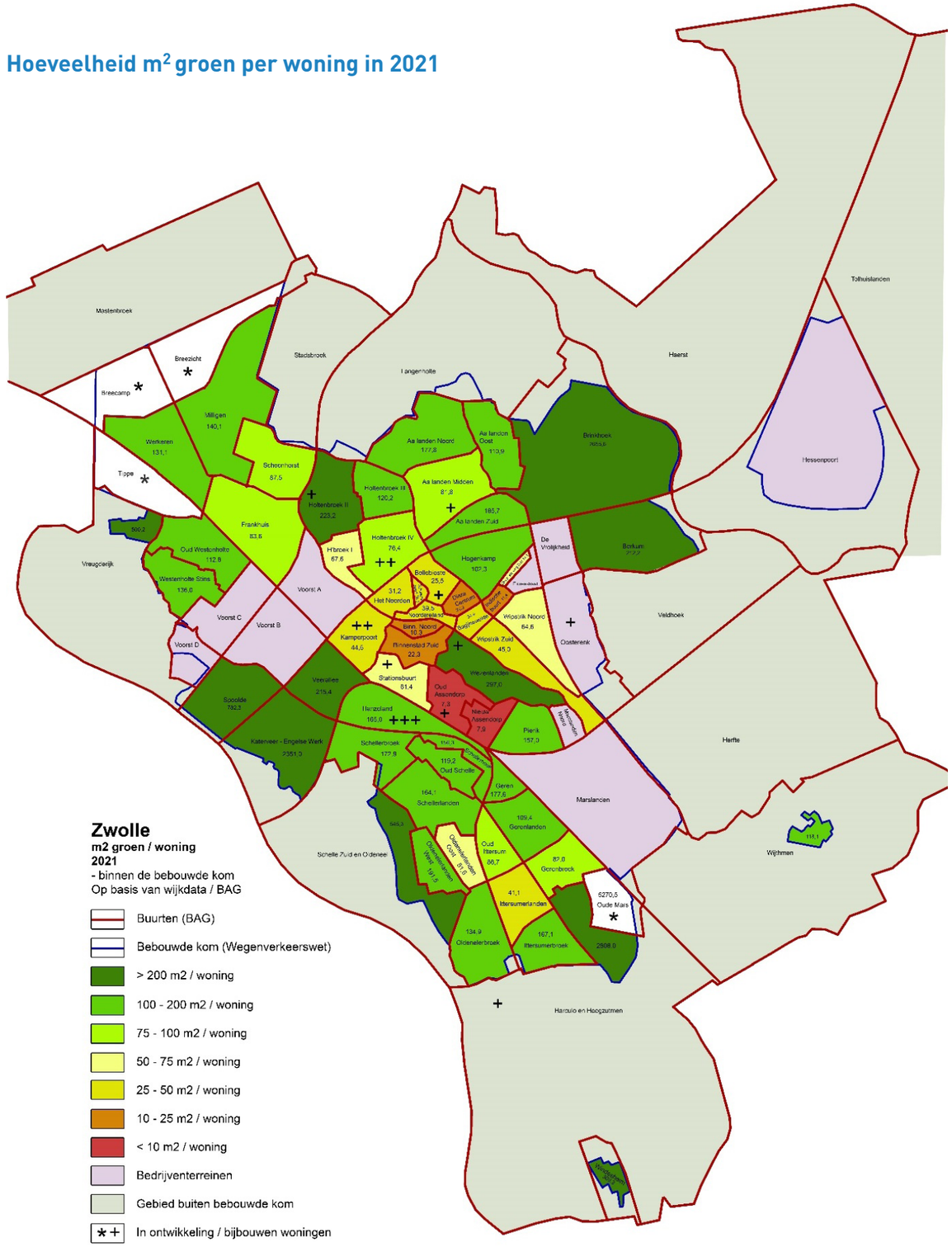
4.1.1 Toepassing leidraad en ontwerpprincipe

Zwolle is een groene stad met veel recreatieve en uitloopmogelijkheden en is voorloper op het gebied van ecologisch beheer (in de stad). Deze kwaliteiten omarmen we en willen we beschermen en niet laten afnemen. Met de groei van de stad willen we daarom ook de groei van het groen laten toenemen. Dit is, zeker in de bebouwde omgeving, niet altijd makkelijk. Daarom kijken we enerzijds naar toevoegen van groen op straatniveau en anderszijds naar het versterken en uitbouwen van de hoofdgroenstructuur.

Om alle inwoners voldoende zicht op bomen, schaduw en uitloopgebied te bieden dicht bij huis, hanteren we in Zwolle het ontwerpprincipe 2-22-200.

1. De gegevens komen uit het openbare Zwolse Dashbord Wijk- en Datagericht werken. Het Dashbord gebruikt de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Daarin is voor heel Nederland op éénduidige wijze de ligging van alle fysieke objecten geregistreerd. Er zijn zes categorieën; bebouwing, erf, verharding, water, groen en agrarisch gebruik. Onder groen vallen begroeide terreinen (bos, heesters, gras), openbaar en particulier. Naast parken en plantsoenen gaat het ook om bijvoorbeeld wegbermen en oevers. De indeling in buurten is die uit het Dashbord. De bebouwde kom is in dit geval die uit de Wegenverkeerswet (zoals gehanteerd in de BGT).

Hoeveelheid m^2 groen per woning in 2021

Afbeelding 1: Huidige situatie van Zwolse buurten ten aanzien van de leidraad van 75 m^2 groen / woning. (NB alhoewel er op het terrein Floresstraat ook een woonbuurt is, is het hier nog gerekend tot de bedrijventerreinen.)

Bij de toepassing van het groen wordt gezocht naar een hoge mate van biodiversiteit. Hiervoor maken we gebruik van de wijkgerichte natuurwaardenkaart en de catalogus natuurinclusief bouwen.

We zijn ons er van bewust dat verschillende gebieden verschillende mogelijkheden voor vergroening geven en nodig hebben. Het hoogstedelijk gebied als Centrum en Spoorzone hebben bijvoorbeeld minder ruimte voor groen dan de randstedelijke wijken (zie ook de profielen in de omgevingsvisie en de verschillende gebieden in de natuurwaardenkaart). Het karakter van deze wijken vraagt ook om een andere invulling, want we willen het unieke karakter van elk gebied behouden. Maar ook in de hoogstedelijke gebieden is de urgentie van groen in de nabije omgeving en de bereikbaarheid van grotere groeneenheden groot. Daarom hanteren we, ongeacht het gebied, een leidraad van 75m^2 nieuw groen per nieuwe woning. Zo houden we voldoende groene ruimte in Zwolle.

Naast de lokale groene invulling middels de reguliere plannen en het 2-22-200 principe hebben we meer ruimte nodig om tot een invulling van 75m2 groen per nieuwe woning te komen. We willen alle inwoners van Zwolle voldoende groen aan kunnen blijven bieden en ook natuur voldoende ruimte en robuuste structuren bieden. Daarom zoeken we naast mogelijkheden voor groen dicht bij huis ook naar uitbreiding van groen in de stad. Dit doen we door nieuwe grotere groengebieden aan te leggen en de hoofdgroenstructuur te optimaliseren en uit te breiden. Om het groen op juiste wijze in de plannen en in de stad een plek te geven zijn verschillende invullingen mogelijk. Deze 'groenladder' geldt voor gemeentelijke ontwikkelingen, maar ook voor ontwikkelingen van bijvoorbeeld woningbouwverenigingen en ontwikkelaars. Omdat we streven naar in eerste instantie groen dicht bij huis zit hier de volgende volgordelijkheid in:

Realisatie van 75m^2* nieuw groen per nieuwe woning:

1. Kijk (samen met ontwikkelaars en andere disciplines) naar de groene invulling nabij de woningen en in het straatbeeld, hierbij invulling gevend aan het 2-22-200 principe.
2. Ontwikkel park of plantsoen op max 200m van de woningen (als dit nog niet aanwezig is) voor koelteplekken en ter stimulans voor ontmoeting en beweging.
3. Creëer een groene route naar de parken en plantsoenen en naar de Groene Vingers van Zwolle (grondgebonden groen, maar ook bomen).
4. Versterk bestaande parken en plantsoenen.
5. Versterk bestaande verbindingen naar de Groene Vingers en de hoofdgroenstructuur.
6. Versterk de hoofdgroenstructuur.
7. Vergroot de hoofdgroenstructuur door nieuwe stadsparken en structuren (obv nadere analyse gewenste locatie).

Met een schaarse ruimte wordt steeds vaker gekozen voor dakgroen. Dit heeft meerwaarde voor klimaat en biodiversiteit. Wanneer deze groene daken openbaar toegankelijk zijn, tellen deze volledig mee in de benodigde 75m^2 per nieuwe woning. Als de groene daken niet (openbaar) toegankelijk zijn, dan kan 25% van het oppervlak meetellen in de 75m^2.

4.1.2 Gezamenlijke en integrale opgave

Als gemeente kiezen we voor uitbreiding van ons groen op stadsniveau en op straatniveau. De hoofdgroenstructuur is ons gemeentelijk kapitaal. Maar juist ook op straat- en perceelsniveau liggen er mogelijkheden voor vergroening. Hier zoeken we de samenwerking met ontwikkelaars en inwoners.

De beleving van groen begint al in tuinen. Zeker bij inbreiding in de stad waar gekozen wordt voor hoogbouw is de ruimte voor particulier groen beperkt en moet de ruimte voor groen in de (semi) openbare ruimte worden gezocht. Daarbij wordt aan woningbouwverenigingen, ontwikkelaars en bewoners het puntensysteem natuurinclusief bouwen en ontwerpen meegegeven om te kiezen voor bijvoorbeeld dak- en gevelgroen. In de klimaatopgave (water en hitte) werkt dit positief mee. En ook het zicht op groene gevels en daken heeft een positief effect op het welzijn van bewoners en gebruikers.

Naast een groenleidraad in de openbare ruimte, wordt geïnvesteerd in bewustwording van de meerwaarde van groen in tuinen.

De meerwaarde[2] van groen op gebied van ondermeer gezondheid, klimaat en biodiversiteit in de stad wordt in veel studies erkend. Omdat de kosten en de baten van het groen veelal niet op dezelfde plek tot uiting komen, zijn er verschillende ontwikkelingen die geprobeerd hebben om de baten in euro's te vertalen. Zwolle heeft hiervoor het Nieuwe Veemarktterrein als pilotgebied aangewezen (zie ook afbeelding 2)[3].

2. Nadere toelichting op baten en effecten van groen en de ruimtelijke en kwalitatieve randvoorwaarden van de toepassing van groen gericht op biodiversiteit, gezondheid en klimaat te vinden in het rapport 'Groennormen in de stad en omgeving'- wur.nl. Groennormen in de stad en omgeving (wur.nl) / Praktische handvatten (groenestadsontwikkeling.nl)
3. Groene Baten Planner en ArcGIS

(be)leefbaar

4.1.3 Financiële borging en toepassing in ruimtelijke ontwikkelingen

Meer groen vergroot de leefbaarheid en draagt bij aan het voorkomen van hittestress en tegengaan van wateroverlast. Ook willen we de biodiversiteit en de natuurwaarden vergroten. We reserveren middelen voor de uitvoering van deze ambities in een Natuur Investeringsagenda (NIA). Daarin nemen we ook investeringen op voor herstel van natuur in het buitengebied.

Met de NIA is er budget beschikbaar om invulling te geven aan het uitvoeringsprogramma wat bij de ambities in dit groen- en recreatiebeleidsplan hoort. . Zo lossen we over een langere periode verschillende knelpunten in de hoofdgroenstructuur van Zwolle op en versterken we de hoofdgroenstructuur verder en breiden deze uit waar mogelijk. Ook worden vanuit de NIA de maatregelen van lokale vergroening op straatniveau bekostigd alswel maatregelen voor vergroting en versterking biodiversiteit. Ook de maatregelen die nodig zijn om onze inwoners voldoende uitloopgebied en extensieve recreatie in het groen aan te kunnen bieden zijn hierin meegenomen.

Onderzocht moet worden welke (mede) financieringsmogelijkheden er zijn om de groei van het groen te financieren. Hiervoor wordt aanvullend op de omgevingsvisie en het omgevingsplan een thematisch omgevingsprogramma opgesteld.

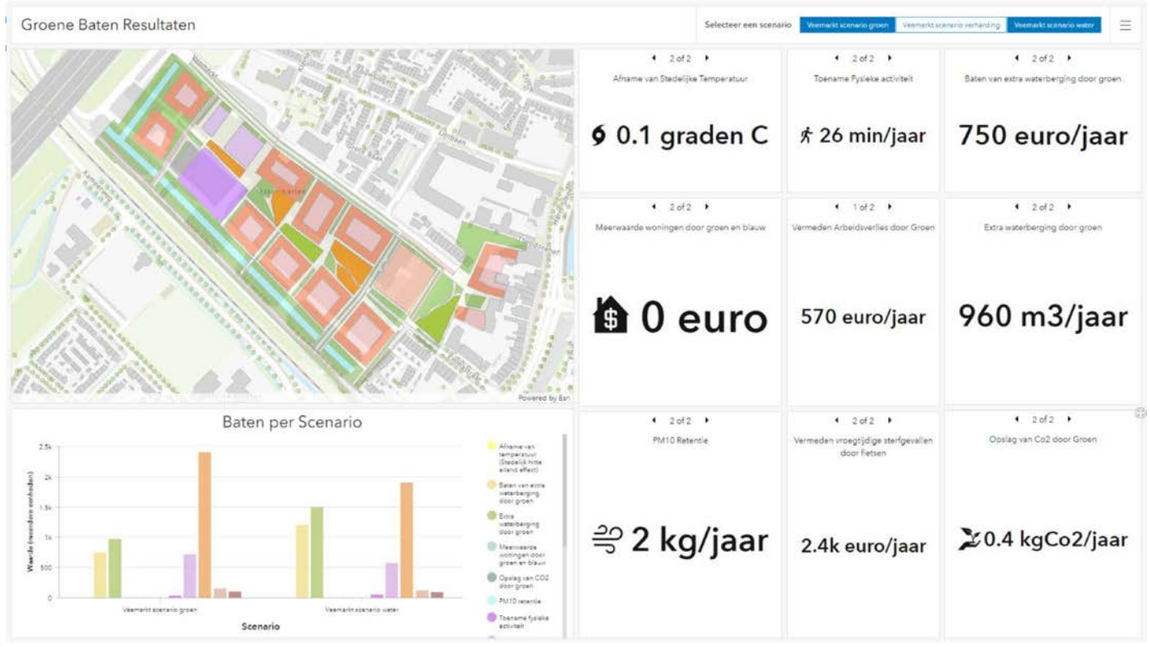
Voor de realisatie en prioritering van deze maatregelen wordt een Uitvoeringsprogramma Groen en Recreatie opgesteld die met regelmaat wordt geactualiseerd op basis van urgentie en beschikbare financiële middelen per jaar.

Private afspraken om groen te realiseren

Ontwikkelaars moeten in hun plannen zorgen voor ruimtelijke kwaliteit en daarmee ook mede invulling geven aan de groenopgave en aan het 2-22-200 principe in hun plannen.

De gevraagde bijdragen van ontwikkelende partijen worden in eerste instantie verhaald via het private spoor. In anterieure overeenkomsten worden afspraken gemaakt om een bepaalde ruimtelijke kwaliteit te behalen. De toepassing van groen hierbij is belangrijk voor een leefbare stad.

Het 2-22-200 principe vraagt om invulling in de nieuwbouwplannen. Voor afspraken die al zijn gemaakt voor vaststelling van dit groen en recreatiebeleid wordt gekeken of dit principe in te passen is, maar worden de reeds gemaakte afspraken niet ter discussie gesteld.

Afbeelding 2: Groene Baten Resultaten

4.2 Bomen

4.2.1 Visie op bomen en ambities

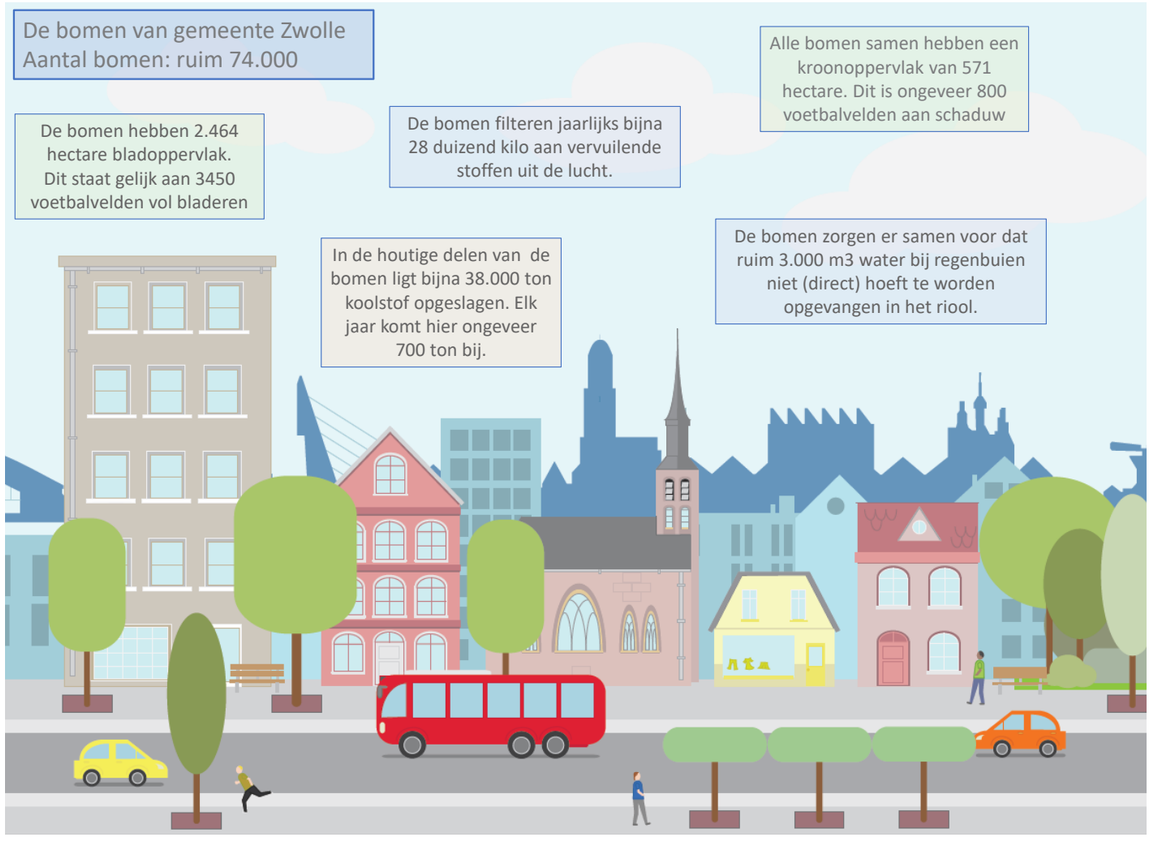
Ons beleid steunt op twee pijlers:

- We staan voor een veilig en vitaal bomenbestand. We beheren bomen en boomstructuren zodanig dat deze gezond en veilig oud worden. Daarnaast planten we een scala van jonge bomen aan, zodat het bomenbestand een evenwichtige leeftijdsopbouw en diversiteit behoudt.
- Onze bomen dragen bij aan een klimaat adaptieve stad. Een gezonde groeiplaats is de basis voor een vitale boom. Zo is de boom bestand tegen de dynamische omstandigheden in de stad en klimaatverandering én draagt hij bij aan klimaatadaptatie. Een klimaatadaptieve stad is goed voor het welzijn en de gezondheid van onze inwoners, omdat het verkoeling geeft en ruimte voor water. Klimaatadaptatie vraagt om een brede blik ten aanzien van ecosysteemdiensten en een robuust bomenbestand.

Dit bomenbeleid vloeit voort uit de Omgevingsvisie van de gemeente Zwolle. De ambities voor bomen hebben een integrale verbinding met de drie leidende ambities in de Omgevingsvisie, namelijk:

- Zwolle versterkt haar stedelijkheid, wordt (inter) nationaal aantrekkelijker en bestendigt zo haar (economische) toppositie als regio;
- Zwolle is in 2050 klimaatbestendig en energieneutraal;
- Zwolle heeft vitale, solidaire, gezonde en duurzame stadsdelen; de aandacht gaat uit naar een inrichting van de leefomgeving die gericht is op meer sociale binding en aandacht voor meer biodiversiteit.

Bomen kunnen op veel manieren een bijdrage leveren aan het realiseren van bovenstaande ambities. Bomen leveren een grotere bijdrage naarmate ze zelf ouder en groter worden, mits ze gezond blijven.

Afbeelding 3: Informatie verkregen uit berekening in programma i-Tree Eco. Gebaseerd op informatie van 74.101 bomen uit het gemeentelijk beheersysteem.

(be)leefbaar

Opwarming van stedelijke materialen (wegen, gevels en daken) en warmteproductie door menselijke activiteit door bijvoorbeeld verkeer en industrie, zorgen voor invang van warmte gedurende de dag en langdurige uitstraling gedurende de nacht. Hogere stadstemperaturen in het groeiseizoen van bomen veroorzaken hoge dampdruktekorten (DDD) in het stadsmicroklimaat. Deze verhoogde uitdrogende kracht van de lucht belast de stadsvegetatie extra, met name in perioden van (te) geringe hoeveelheden opneembaar bodemvocht. Als gevolg daarvan hebben steeds meer toegepaste stadsbomen problemen om vitaal te groeien. Dit geldt ook voor boomsoorten die algemeen geschikt werden geacht voor droge en zeer droge standplaatsen. Ze blijken steeds minder bestendig voor het huidige en verwachte toekomstige binnenstedelijke klimaat. Dit leidt onder meer tot slechte groei (=koolstofvastlegging), blad- en schorsverbranding, verhoogde vatbaarheid voor ziekten en plagen. En daardoor tot slechte 'prestaties' in het algemeen. Hierdoor kan de stadsboom zijn potentiële ecosysteemdiensten, zoals het bieden van schaduw en verkoeling door transpiratie, waterretentie tijdens stortbuien, fijnstof afvang, etc., minder goed of niet leveren. Dit vraagt om juiste soortkeuzes en standplaatsomstandigheden, zodat de stad de positieve eigenschappen van groen ook in warme periodes optimaal kan benutten.

Op basis van de ambities uit de Omgevingsvisie en de kennis dat grotere bomen een grotere waarde hebben, streven we naar de volgende uitgangspunten bij bomen:

- Een maximale levensduur van een boom (waarbij ook dood hout zijn meerwaarde heeft).
- Een optimale groeiplaats, zowel onder als boven de grond.
- Een divers bomenbestand waar bij soortkeuze wordt gekeken naar de groeiplaats, de omgeving en de functie die de boom op die plek heeft.
- Behoud, herstel en uitbouw van de bomenstructuur en de bijzondere bomen zoals vastgelegd in de boomstructuurkaart en op de Groene kaart (beschermingskaart hoofdgroenstructuur).
- Een groei van de boomkroonbedekking (gemeentebomen en particuliere bomen), van 19% nu naar 22% in 2040. (Hiermee geven we ook invulling aan de opgaven uit de Europese Natuurherstelwet.)

Om 'buitengeluk' binnen de gemeente Zwolle te blijven garanderen, streven we naast bovenstaande doelen het 2-22-200 ontwerpprincipe na, zoals in 4.1.1 is toegelicht. Dit Zwolse gedachtengoed is gebaseerd op de landelijk bekende 3-30-300 regel.

4.2.2 Monumentale en bijzondere bomen

Zwolle heeft een relatief oud bomenbestand. Dat is bijzonder en beschermwaardig. Tegelijkertijd maakt de relatief hoge leeftijd het bomenbestand kwetsbaar voor een aanstaande vervangingsgolf. We hebben daarom oog voor het op tijd nieuwe bomen planten. We zien dat tussen nu en 2040 zo'n 18% van de bomen zal verdwijnen door natuurlijke afsterving, onvoldoende ondergrondse groeiruimte en klimaatverandering. Daarom zoeken we continu naar herplantmogelijkheden om voor te sorteren op uitval door ouderdom.
In elke situatie waar uitval van bomen plaatsvindt wordt een afweging gemaakt of er direct herplant wordt of dat er gewacht wordt tot er meer bomen uitvallen om grotere delen in een keer te herplanten en zo structuren en uniform beeld te houden.

De lijst met bijzondere bomen willen we ook naar de toekomst robuust houden. Daarom voegen we, bij een herziening van de lijst, toekomstbomen en waardevolle groeiplaatsen toe aan de lijst. **Toekomstbomen** zijn bomen die de potentie hebben om uit te groeien tot een waardevolle of monumentale boom. Hierbij moet de boom in een levensloopbestendige groeiplaats staan en voldoende ruimte hebben om de wortels en de kroon volledig te kunnen ontwikkelen. Nieuw te planten toekomstbomen in de groenstructuren krijgen een groeiplaats waarin de boom de ruimte heeft om minimaal 80 jaar te kunnen groeien.
Waardevolle groeiplaatsen zijn locaties waar voldoende ruimte (zowel ondergronds als bovengronds) is om een boom te laten uitgroeien tot volle wasdom. Deze leggen we vast in de Groene Kaart. Waardevolle groeiplaatsen die vastgelegd zijn op de groene kaart worden in principe niet geroerd voor andere belangen dan het aanplanten en beheren van de boom.

Daarnaast hebben we binnen (en buiten) de hoofdgroenstructuur particuliere monumentale bomen. Deze hebben een toegevoegde waarde voor de groenbeleving van de stad en dragen fors bij aan de boomkroonbedekking. Derhalve zijn deze bomen opgenomen op de Groene Kaart en hebben de bomen een hoog beschermingsniveau zoals vastgelegd in de Bomenverordening. Net als de gemeente maken deze eigenaren kosten om de boom veilig te behouden. De gemeente komt deze eigenaren tegemoet door eens in de drie jaar alle bijzondere bomen op de lijst te inspecteren op veiligheid (boomveiligheidscontrole). De resultaten van deze inspectie worden op een digitale kaart kenbaar gemaakt. Indien nader onderzoek nodig is, kan de gemeente bijdragen in de bekostiging. Als uit de inspectie of het nader onderzoek blijkt dat maatregelen nodig zijn om de boom veilig te kunnen behouden,

dan kan aanspraak worden gemaakt op een gemeentelijke tegemoetkoming in deze kosten.

In de bijlage bomenbeleidsplan wordt meer in detail ingegaan op het bomenbeleid.

4.2.3 Ziektes en plagen
Als onderdeel van het bomenbeleid zijn er twee protocollen waarmee we werken.

Het protocol boomziekten en plagen geeft inzicht in hoe we in Zwolle omgaan met plagen en ziekten die in en bij bomen kunnen voortkomen. De aanwezigheid van ziekten of plagen leidt niet automatisch tot het kappen of niet meer aanplanten van soorten. Wel leidt het tot bewuste (beheer)keuzes.

Het protocol overlast bij bomen geeft duidelijkheid hoe we anticiperen als er overlast door bomen wordt geconstateerd.

4.3 Biodiversiteit en natuur

De biodiversiteit is essentieel voor het in stand houden van ecosystemen en daarmee een gezonde leefomgeving. Op dit moment zien we op mondiaal niveau een verlies aan biodiversiteit, met ingrijpende gevolgen voor de natuur en het welzijn van de mens. Om biodiversiteitsverlies om te buigen naar herstel heeft de gemeente Zwolle zich aangesloten bij het deltaplan Biodiversiteitsherstel.
Eén van de doelen van het groenbeleid is om de biodiversiteit in de gemeente Zwolle te behouden, herstellen en versterken.Om dit te doen is het belangrijk om de actuele waarden inzichtelijk te hebben en de ecologische structuren in de stad te herkennen. Daarmee kan op behoud gestuurd worden en wordt duidelijk waar herstel en uitbreiding nodig is. Met de groei van de stad moet ook het areaal groen in de stad toenemen. Sortimentskeuze is daarbij mede bepalend voor een toename van biodiversiteit.

4.3.1 Natuurwaardenkaart
Eén van de geformuleerde topambities uit de Zwolse omgevingsvisie is het behoud en beschermen van biodiversiteit binnen de stad. Om meer duiding te geven aan de natuurwaarden binnen Zwolle is in samenspraak met natuurorganisaties een natuurwaardenkaart uitgewerkt die men online kan raadplegen. De natuurwaardenkaart deelt de gemeente Zwolle op in 33 deelgebieden. Per deelgebied is een factsheet opgesteld met een beschrijving van kenmerkende soorten en specifieke natuurkwaliteiten. Daarnaast zijn kansen beschreven om de natuurwaarden in een deelgebied te vergroten. Elk gebied heeft een ambassadeur. Het gaat om een karakteristieke soort voor een gebied zoals de kievitsbloem, de huismus, de gewone dwergvleermuis of de sleedoornpage. De natuurwaardenkaart is bruikbaar als onderlegger bij afwegingen en interpretatie bij ingrepen in de fysieke leefomgeving. Initiatiefnemers weten via de kaart met welke natuurwaarden ze rekening moeten houden. Daarnaast biedt het inzicht om de biodiversiteit in een gebied te versterken. Daarbij kijkt de natuurwaardenkaart verder dan alleen soorten die strikt beschermd zijn onder de natuurwetgeving.

4.3.2 Puntensysteem natuurinclusief bouwen en ontwerpen
Om de biodiversiteit te behouden en te versterken wordt voor ruimtelijke projecten natuurinclusief bouwen en ontwerpen verplicht gesteld. Dit werkt aan de hand van een puntensysteem met een maatregelencatalogus.
De maatregelen zijn weergegeven volgens een aantal thema's en aan elke maatregel zijn punten toegekend. Initiatiefnemers kunnen uit deze catalogus maatregelen kiezen, die het beste bij het planvoornemen passen. De natuurwaardenkaart biedt inspiratie en handvaten om juiste keuzes te maken. Het inpassen van bestaande natuurwaarden is hierbij vertrekpunt. Het bepalen van het natuurinclusieve ontwerp en van de maatregelen die bijdragen aan de biodiversiteit, gebeurt in samenspraak met verschillende disciplines binnen de gemeentelijke organisatie.

4.3.3 Zwolse ecologische structuur
De stedelijke hoofdgroenstructuur is onderdeel van het fysieke kapitaal van de gemeente Zwolle en heeft een functie voor landschap, natuur en recreatie. Aanvullend op de stedelijke hoofdgroenstructuur is een Zwolse ecologische structuur (ZES) opgesteld om inzichtelijk te maken waar ecologie een zwaarwegend belang kent. Deze kaart is in hoofdstuk 3 weergegeven.

De Zwolse ecologische structuur vormt essentieel leefgebied voor verschillende plant- en diersoorten binnen de stad. Het verbindt het stedelijke groen met het landelijk gebied en met de nabije belangrijkste natuurgebieden van Nederland (Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000).

De knelpuntenkaart ZES maakt knelpunten inzichtelijk waar soorten zich niet goed kunnen verplaatsen. In de meeste gevallen wordt dit veroorzaakt doordat infrastructuur de structuur doorsnijdt. In 2025 onderzoeken we hoe we de Zwolse ecologische structuur kunnen ontsnipperen en programmeren we de maatregelen voor de daarop volgende jaren. Op basis van de kansen die in de natuurwaardenkaart zijn benoemd willen we de natuurwaarden in Zwolle (in de ecologische structuur en in de wijken dicht bij huis) versterken. Daarnaast zoeken we de komende periode hoe de bescherming van zowel de stedelijke hoofdgroenstructuur en de Zwolse ecologische structuur planologisch te verankeren.

4.3.4 Monitoring van ecologische kwaliteit
Biodiversiteit omvat alle soorten planten, dieren en micro-organismen op aarde. Naast soortenrijkdom gaat het ook om genetische variatie binnen de soorten en de variatie aan ecosystemen waarvan ze deel uitmaken. Biodiversiteit is een breed begrip. Daarom ligt er een grote uitdaging om een methodiek te ontwikkelen om de biodiversiteit op een kosteneffectieve manier in beeld te brengen voor de stad. Daarvoor wordt op provinciaal en landelijk niveau gesproken over de Basiskwaliteit Natuur. Bij deze methodiek wordt op basis van indicatoren beoordeeld of de randvoorden aanwezig zijn voor een minimale natuurkwaliteit. Het doel is om tot een uniforme methodiek te komen. Als Zwolle willen we aansluiten bij de lijn die landelijk wordt ontwikkeld. Hoe we dit doen onderzoeken we in de periode 2025/2026. Voor nu houden we vast aan de lopende monitoring binnen de stad bestaande uit:

- Inventariseren flora gemeentelijke bermen door de Rova; 5 jaarlijks
- Faunaonderzoek grote groengebieden Zwolle door een ecologisch adviesbureau in samenwerking met vrijwilligers; 5 jaarlijks
- Inventarisaties en toekomstige monitoring behorende bij het Soortenmanagementplan; dit geeft inzage in de populaties van gebouwbewonende diersoorten (o.a. huismus, huiszwaluw, gierzwaluw en verschillende vleermuissoorten)

4.3.5 Bodemecologie
Een gezonde bodem levert ecosysteemdiensten. Dit zijn functionele eigenschappen van de bodem die essentieel zijn voor het huidig en toekomstig bodemgebruik. Het leven in de bodem zorgt voor een basis voor alle flora en fauna wat zich boven het maaiveld bevindt. Ondergronds vind je tal van diersoorten, micro-organismen en wortels van bovengrondse flora. Dit zorgt voor een luchtige structuur, afbraak van organisch materiaal, het vermogen om water vast te houden, nutriëntenuitwisseling, plaagbestrijding, koolstofvastlegging en het vormt de basis van het voedselweb. In Nederland wordt de bodem echter intensief gebruikt voor stedelijke functies, industrie en landbouw. Deze externe invloeden kunnen het evenwicht verstoren waardoor de bodem bepaalde diensten niet meer of minder goed kan uitvoeren.

Het programma 'Onder het maaiveld' heeft een handreiking Gezonde Bodem opgesteld om gemeenten te ondersteunen in de transitie naar duurzaam bodembeheer in de openbare ruimte. In de handreiking zijn verschillende no-regret maatregelen opgenomen, die de bodemvitaliteit direct of indirect kunnen bevorderen en geen significante nadelen met zich meebrengen. Veel van deze maatregelen zijn al onderdeel van de huidige werkwijze zoals het waar mogelijk extensiveren van beheer of de bestaande vegetatie zoveel mogelijk ontzien bij uitvoeringsprojecten. De gemeente Zwolle conformeert zich aan deze no-regret maatregelen en stelt een plan van aanpak op voor de implementatie van de handreiking en maakt de financiële gevolgen inzichtelijk.

4.3.6 Aanpak invasieve exoten
Een plant- of diersoort die van nature niet in Nederland voorkomt en door menselijk handelen in ons land terechtkomt, wordt een exoot genoemd. Invasieve exoten zijn soorten die zich vestigen in de Nederlandse natuur en zich snel vermeerderen en daardoor schadelijk zijn voor inheemse soorten. Voorbeelden zijn de reuzenberenklauw en de Aziatische duizendknoop die hele gebieden kunnen overwoekeren. De provincie Overijssel schrijft een plan van aanpak waarin staat hoe de provincie verspreiding en problemen van invasieve exoten wil voorkomen of verminderen. We bepalen in afstemming met de provincie welke (extra) inspanning geleverd moet worden om invasieve exoten te bestrijden.

4.3.7 Groenblauwe dooradering
De natuur in de Europese Unie gaat snel achteruit. De EU en de lidstaten hebben daarom de Europese natuurherstelwet aangenomen. Die moet zorgen dat de natuur en ecosystemen weer gezond worden. In de Europese biodiversiteitsplannen is de ambitie opgenomen dat in 2030 minstens 10% van het landbouwareaal bestaat uit landschapselementen met grote diversiteit. In het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) betrekt het Rijk de doelstelling van 10% op het hele landelijk gebied (minus het Natuurnetwerk Nederland en bebouwde gebieden). Behalve landbouwgrond betreft dit dus ook gronden zonder landbouwfunctie, die in eigendom zijn van overheden (met name gemeenten en waterschappen) en particulieren niet zijnde agrariërs. Dit is vertaald als 10% groenblauwe dooradering. Dit is zowel een doelstelling om de (natuur)kwaliteit van het landschap te verbeteren, als een instrument om richting te geven aan andere ruimtelijke opgaven.

De provincie Overijssel heeft de ambitie van 10% groenblauwe dooradering opgenomen in het Fundament voor de nieuwe Omgevingsvisie. Het percentage

groenblauwe dooradering van het landelijk gebied in de gemeente Zwolle is 7%. De gemeente Zwolle onderschrijft de provinciale ambitie in haar beleid en neemt deze over in haar omgevingsvisie. De criteria voor het bepalen van de provinciale opgave zijn nog niet duidelijk en de toepassing is maatwerk. De basiskwaliteit natuur kan hierbij uitkomst bieden. De komende jaren werkt de gemeente Zwolle samen met de provincie en actoren een passende groenblauwe dooradering voor Zwolle uit.

4.3.8 Uitbreiding vragenlijst herinrichting buitenruimte met natuurwaarden

Een goed ontwerp is bepalend voor het functioneren van die buitenruimte. In de huidige omgevingsvisie ligt de focus voor de herinrichting van de buitenruimte op de mens. Aangezien de natuurwaarde van de buitenruimte onlosmakelijk verbonden is met de kwaliteit van de buitenruimte wordt de scope vergroot voor natuur. Bij het ontwerp van de buitenruimte stellen we ons standaard de volgende vragen:

- Creëert de herinrichting van de buitenruimte meerwaarde voor de omgeving van zowel mens als dier?
- Zijn er samen met de stadsecoloog, één of meerdere doelsoorten te bedenken voor het plangebied? Zorg voor de juiste randvoorwaarden binnen het leefgebied per doelsoort door rekening te houden met de vijf V's:
  - Verblijfplaatsen: elke soort heeft verblijf- en rustmogelijkheden nodig. Realiseer en/of faciliteer dit voor elke doelsoort binnen het project(gebied) of toon aan dat er voldoende beschikbare verblijfplaatsen zijn in en rond het project(gebied).
  - Voedsel: elke soort heeft voldoende aanbod van voedsel nodig. Realiseer en/of faciliteer dit voor elke doelsoort binnen het project(gebied) of toon aan dat er voldoende beschikbaar voedsel aanwezig is in en rond het project(gebied).
  - Verbinding: zonder goede verbinding bereikt een (doel)soort het project(gebied) niet en/of is verplaatsing door het projectgebied niet vanzelfsprekend. Realiseer voor elke doelsoort, indien nodig, verbindingszones (bijvoorbeeld door robuuste groenzones of faunapassages) in het project(gebied) en met de directe omgeving rond het project(gebied).
  - Veiligheid: elke soort is gebaat bij voldoende schuil- en rustgelegenheid (naast de vaste verblijfplaatsen). Realiseer en/of faciliteer dit voor elke doelsoort binnen het project(gebied) of toon aan dat er voldoende beschikbare veilige plekken (lees: plekken met dekking biedende elementen voor doelsoorten waar zo min mogelijk verstoring optreedt) aanwezig zijn in en rond het project(gebied).
  - Variatie: biodiversiteit is gebaat bij een grote diversiteit aan (landschappelijke en stedenbouwkundige) elementen. Doelsoorten binnen een project(gebied) zijn beter bestand tegen negatieve invloeden als er voldoende variatie aanwezig is. Realiseer voldoende variatie in bovengenoemde vier V's, maar ook in algemene zin (variatie in plantensoorten, variatie in inrichtingselementen, variatie in planthoogten, variatie in temperatuur, variatie in verrommeling, etc.). Zorg daarnaast, afhankelijk van de potenties binnen het project(gebied), voor een combinatie van maatregelen in gebouwen, op en aan gebouwen en in de buurt van gebouwen (de openbare en/of particuliere ruimten).
- Is het mogelijk bestaande natuurwaarden te behouden (o.a. bestaand groen, bodem)? Dergelijke elementen hebben reeds een (belangrijke) natuurwaarde en creëren sneller het gewenste eindbeeld.
- Kunnen we beoogde maatregelen zo concreet en kwantitatief mogelijk maken? Denk aan X neststenen voor soort Y in gevel A op X meter hoogte; X m^2 struweel of bloemrijk gras met tenminste X% van soort A en X% van soort B; X m^2 gevelgroen met klimsteun op gevel C bestaand uit de soorten D (50%) en E (50%).
- Is de adviseur Beheer en onderhoud betrokken om te beoordelen of het beheer en onderhoud van de gekozen maatregelen uitvoerbaar zijn? Onderhoud (en nazorg) is minstens zo belangrijk als de inrichting. Neem meerjarig Beheer & Onderhoud al in de (voor) ontwerpfase als volwaardig mee en betrek toekomstige beheerders zo vroeg mogelijk in het ontwerpproces.

4.4 Klimaat

Klimaat is een breed begrip waar veel aandacht voor is. De hoeveelheid regen, droogte en temperatuur zijn grillig. Groen kan een grote bijdrage leveren aan klimaatmaatregelen om stad en land leefbaar te houden. Groen kan bijdragen aan het waterbergend vermogen van een gebied. Groen draagt in al haar vormen bij aan hittereductie en helpt bij het behouden van een prettig klimaat bij droogte. Maar groen kan ook hinder ervaren bij droogte of zelfs droogte verergeren, doordat zij water nodig heeft.

4.4.1 Water

Zwolle ligt tussen het primaire watersysteem (de IJssel en de Vecht) en regionaal watersysteem (de weteringen) in. Die combinatie maakt de stad kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatverandering zoals extreme regenval, wateroverlast, droogte en hitte. Daarom moeten we op juiste wijze omgaan met onze (openbare) ruimte en ruimte maken voor het water. Hierbij is veelal ook een relatie met het groen van Zwolle te leggen door:

- Herstel van de waterverbindingen, zoals Nieuwe Vecht en de Willemsvaart.
- Groene en ecologische verbindingen tussen het groen in de stad met grotere landschappen rondom de stad.
- Het ontwikkelen van een robuuste blauw-groene structuur om risico's van wateroverlast te beperken, zowel voor de stad als het omliggende landelijke gebied.
- Bergings- en infiltratieplekken maken in het groen.

Deze maatregelen zijn op verschillende schaalniveaus nodig, in het buitengebied en in de stad. Buiten de stad houden we (bovenstrooms) water vast waar het valt. We realiseren overloopgebieden en noodventielen in de groenblauwe structuur, waar water tijdelijk heen kan in extreme situaties. Daarmee verkleinen we de kans op schade tijdens extreme weersituaties.
In en om de stad realiseren we een groenblauwe structuur om het water een plek te geven en daarmee koelteplekken te maken, waarmee de kans op hittestress afneemt.
In de wijken en buurten geven we invulling aan de 'sponswerking' van het gebied door water te benutten, vast te houden waar het valt of vertraagd af te voeren. Hiervoor is meer onverharde (of groene) ruimte nodig.

Door de juiste maatregelen te treffen kan er ook aansluiting worden gezocht bij de recreatieve ambities om het water in en rond Zwolle beter toegankelijk te maken voor waterrecreatie en varen. Daarbij moeten wel de juiste uitgangspunten worden gehanteerd, om natuur en recreatie niet te laten conflicteren.

4.4.2 Hitte

De groenblauwe structuren zorgen voor verkoeling tijdens hete dagen. Deze verkoeling is ook buiten de hoofdgroenstructuur nodig en bereiken we door op de juiste plekken bomen te planten. Deze opgave geldt niet alleen voor openbaar groen. Ook op privaat terrein is vergroening een belangrijke opgave. Waar geen ruimte is voor bomen kan ook gekeken worden naar de mogelijkheid van groene daken en gevelgroen, om te zorgen voor een verkoelend effect.

Maatregelen:

- Tijdens warmere perioden zijn er voldoende koele plekken: Binnen 200 (loop)meter van elke woning streven we naar het inrichten van een koele plek van minimaal 200 m^2 met natuurlijke schaduw door het aanplanten van bomen met een goede kroonbedekking en groot bladoppervlak. (Zie koelteplekkenkaart, pagina 34).
- In de verblijfsgebieden (bijvoorbeeld parken) is er tijdens de zomermaanden voldoende schaduw (minimaal 30% van het oppervlakte). Daarnaast zijn er door slim te ontwerpen uiteraard ook voldoende plekken aanwezig waar (in de overige maanden van het jaar) van de zon genoten kan worden.
- Elke wijk heeft voldoende groen. We streven naar 22% boomkroonbedekking in elke wijk. Hierbij zijn we ons bewust dat dit niet in elke wijk haalbaar is. Daarom streven we juist in groenarme wijken ook naar 2 toekomstbomen per straat (per 100 m).
- Er moet zoveel groen zijn dat er verdamping kan optreden en de gemiddelde luchttemperatuur wordt beperkt. Voor verdamping is met name van belang dat de watervoorziening voldoende is. Op hete dagen sluiten de huidmondjes van veel planten en neemt verdamping sterk af.
- De aanwezigheid van groen (opgaand maar ook grondoppervlak) koelt de omgeving doordat het nauwelijks hitte opslaat (en 's avonds en 's nachts weer afgeeft.

Zo dragen de maatregelen die vanuit klimaat worden getroffen bij aan een leefbare stad, ook bij (extreem) warme periodes.

4.4.3 Droogte

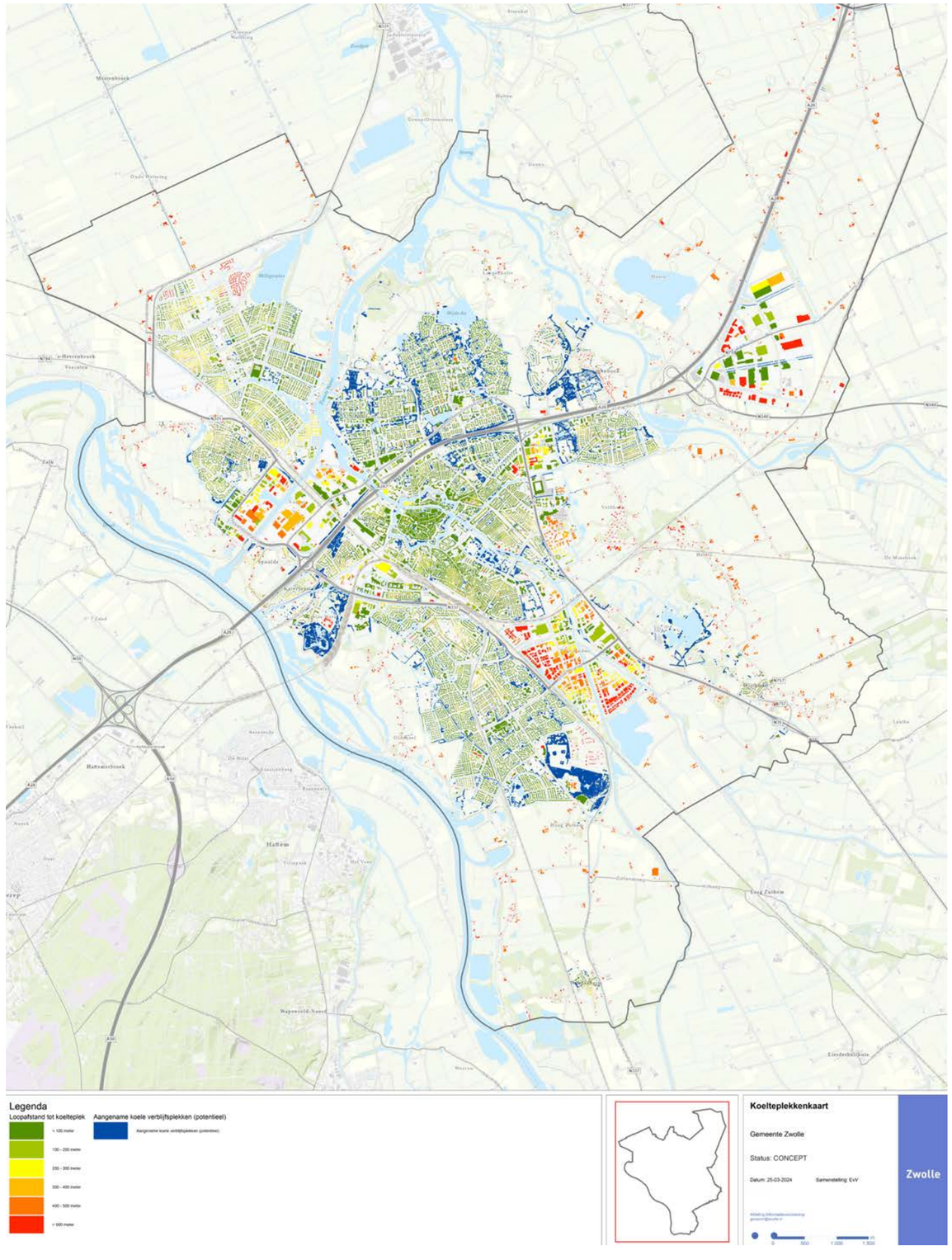
Klimaatverandering leidt tot langere periodes van droogte. Hierdoor is er beperkt aanvoer van water via de Vecht en Zwarte Water en de Sallandse Weteringen. Het water in Zwolle wordt dan nauwelijks ververst met gevolgen voor de waterkwaliteit. Blauwalg komt de laatste jaren steeds meer voor in de Zwolse watergangen en plassen. Een lage waterstand betekent ook daling van het grondwaterpeil. Ondanks dat de natuur veerkrachtig is, kunnen sommige bomen en planten de droogte niet goed aan. Dit vraagt om maatregelen om (grond)water beter vast te houden in de stad.

Opgaven:

- Verminderen van droogteschade door de sponswerking van Zwolle te vergroten. Hierbij gaat het zowel om bufferen van regenwater als het vertragen van de afvoer. Dit kan onder andere door een groene inrichting en minder verharding, toepassen van infiltratie- en bergingsmogelijkheden voor regenwater.
- Beplantingskeuze is passend bij een veranderend klimaat; beter bestand tegen langere periodes van droogte. Hierbij is het interessant te onderzoeken of extra water kan worden vastgehouden in het gebied om beplanting in tijden van droogte te bevloeien.
- Goede groeiplaatsen bieden aan bomen (groter percentage organisch stof heeft groter vermogen tot vasthouden water).

(be)leefbaar

Koelteplekkenkaart Zwolle

4.4.4 Water en bodem sturend / sponswerking
Met de maatregelen die we treffen om wateroverlast, droogte en hitte te voorkomen of de effecten tot een minimum te beperken, geven we invulling aan de nationale oproep om water en bodem sturend te laten zijn en de natuurlijke sponswerking van de bodem te benutten.
We streven naar een zo min mogelijk bedekte bodem waar dit kan, denk bijvoorbeeld aan minder stenen in de stad. Minder bodemafdekking zorgt voor een gezondere bodem, betere omgang met hitte en minder wateroverlast. Een gezonde bodem houdt het water beter vast, waardoo in droge periodes minder last van droogte ontstaat.

4.5 Integraliteit als sleutel voor vergroening

Het meegroeien van het areaal groen in de stad is geen op zichzelf staande opgave. Deze opgave bezien we samen met de andere opgaven die in de stad gelden. We geven zo, samen met onze partners als woningbouwcorporaties en ontwikkelaars, invulling aan een leefbare en gezonde stad. Op project- en initiatiefbasis kijken we gezamenlijk met een team van adviseurs van verschillende beleidsthema's naar de beste invulling van alle opgaven.

Want naast groen zijn er ook op het gebied van onder andere energie, wonen, mobiliteit en klimaat de nodige opgaven die invulling moeten krijgen in de fysieke ruimte. Soms conflicteren de opgaven en moeten we met elkaar zoeken naar de best passende oplossing voor alle opgaven op hetzelfde stukje Zwolle. Maar soms bieden de verschillende disciplinaire opgaven ook kansen om invulling te geven aan elkaars opgave. Denk hierbij aan groen wat ruimte kan bieden voor het opvangen van water bij extreme buien. Of aan de mobiliteitstransitie waarbij het autoverkeer een minder prominente plek krijgt en er ruimte ontstaat voor fijne fiets- en wandelroutes in het groen.

In de wijken (zowel bestaand als nieuwe ontwikkelingen) zoeken we met elkaar naar een gezamenlijk invulling. Vaak is het groen mede bepalend voor waar mensen willen wonen. Ook leidt een groene woonomgeving sneller tot bewegen en minder stress. Maar ook op bedrijventerreinen is vergroening nodig. Deze worden veel gebruikt als route. Maar ook voor werknemers op de bedrijventerreinen is vergroening gewenst. Hittekaarten laten zien dat de bedrijventerreinen de meest hete plekken van de stad zijn op warme dagen. Daarmee zijn de bedrijventerreinen veelal geen prettige omgeving voor een lunchrondje of om overheen te fietsen. Daarnaast vraagt het ook een nodige inspanning om inpandig de werkomgeving op een goede temperatuur te houden, om werknemers een gezonde werkomgeving te bieden. Om deze gebieden groener en gezonder te krijgen sluiten we aan bij visie voor duurzame bedrijventerreinen en zoeken we gezamenlijk naar mogelijkheden om ook hier te vergroenen.

We zoeken dus naar vergroening dicht bij huis, in de bestaande stad en bij ontwikkelingen. Maar we wijzen ook grotere gebieden aan waar de groene structuur uitgebouwd moet worden. Bijvoorbeeld als nieuw parklandschap rond de stad Zwolle. Zo houden we het groene karakter van Zwolle en is er voldoende ruimte voor alle inwoners om het groen te bezoeken, zonder dat de druk op het groen te groot wordt.

Het groenbeleid voor het buitengebied is vormgegeven in het LOP (landschapsontwikkelingsplan). Deze beschrijft de landschappelijke kernkwaliteiten van ons buitengebied en is goed toepasbaar voor kleinschalige ontwikkelingen. Maar met de nieuwe (grootschalige) ontwikkelingen die in het buitengebied spelen, zoals de grote (landelijke) energie-, landbouw- en natuuropgaven, vraagt ook het landschapsbeleid en het groenbeleid buitengebied om een duidelijke koers. Hiervoor wordt onder de omgevingsvisie een aparte visie buitengebied ontwikkeld, waar ingegaan wordt op de verschillende ruimtelijke opgaven (lokaal, provinciaal en nationaal).

5. Recreatie

De groenblauwe buitenruimte nodigt uit om te bewegen én is de plek waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Je kunt hier een rustige lunchwandeling of gratis uitjes met vrienden of familie maken; bijvoorbeeld bij een van de recreatieplassen of NME-wijklocaties. Er is behoefte aan een divers aanbod van gebruiksgroen en voorzieningen.

Mensen met verschillende leefstijlen hebben verschillende wensen. Er zijn rust- en natuurzoekers, maar ook mensen die juist willen sporten of elkaar willen ontmoeten in het groen. Bij de toekenning en invulling van functies krijgen al deze wensen en opgaven een plek.

Met de klimaatverandering en de toenemende verstedelijking groeit ook de behoefte aan goede recreatiemogelijkheden in het gebied. Daarom zet gemeente Zwolle zich samen met andere partijen en overheden in voor het versterken van het recreatief netwerk en om meer recreatiemogelijkheden te creëren. We werken samen aan een prettige leefomgeving, voor nu en in de toekomst, en zoeken daarbij naar een goede balans tussen de verschillende functies.

Om alle gebruikers te kunnen blijven bedienen is het belangrijk dat het areaal groene uitloopgebieden toeneemt. Ook binnen de bebouwde kom moet het groen toenemen en het groen en het water beter worden ontsloten door wandel-, fiets-, en vaarroutes, en steigers en visstekken aan het water. Hierbij wordt in eerste instantie gezocht naar een integrale invulling van de opgaven die er vanuit de dorpen en buurten liggen en wordt de koppeling gemaakt met de stadsbrede opgaven. Hierbij wordt ook gekeken naar het functioneren en de aanwezigheid van de verschillende (stads)parken die Zwolle heeft en het zoeken naar een betere stadsdekkende invulling hiervan.

Recreatieve voorzieningen in de stad moeten flexibel inspelen op de veranderende trends en gebruikerswensen. Zo blijven onze voorzieningen ook naar de toekomst een meerwaarde bieden aan onze inwoners. Belangrijk bij de invulling hiervan is om ook op detailniveau aandacht te hebben voor een inclusieve samenleving en toegankelijke openbare ruimte. Om de recreatieve gebruikswaarde nu en in te toekomst te waarborgen wordt gewerkt aan een monitoringssysteem om de kwantiteit en kwaliteit van het groen en haar functies te meten.

Op basis van drie recreatievormen – extensieve, intensieve en watergebonden recreatie – zijn hieronder de recreatieve ambities op een rijtje gezet. Naast deze kosteloze recreatievorm is er behoefte aan ruimte voor evenementen en georganiseerde outdoor activiteiten. De beste locaties voor deze uitbreiding worden in samenhang in een apart traject onderzocht.

5.1 Extensieve recreatie

Zwollenaren hebben volop gelegenheid om snel en gemakkelijk de stad uit te gaan en te genieten van het afwisselende buitengebied. Hier vindt men veel natuur gerelateerde recreatie, zoals struinen en natuurbeleving. Een groot deel van de recreatieve routes loopt door of langs de groene vingers de stad in/uit.

De natuur- en recreatiegebieden in het buitengebied bestaan grotendeels uit extensief gebruikte gebiedsdelen waar natuurwaarden, biodiversiteit en landschappelijke kwaliteiten de boventoon voeren. Er zijn wandel- en fietspaden met daarbij bijzondere herkenningspunten zoals kunst, kunstwerken en iconische pontjes op de routes. Deze gebiedsdelen zijn bij uitstek geschikt voor rust en ontspanning, bezinning en beleving van natuur en landschap.

Uitloopgebied
Naar het (zuid)oosten zijn veel routes en uitloopgebied vanaf de stad. Dit sluit aan bij de landgoederengordels langs de Vecht. De waterrijke gebieden Zwarte Water, Vecht en IJssel zijn waardevolle gebieden waar men graag recreëert. Het uitloopgebied rond Zwolle is onvoldoende verdeeld. In de toekenning van nieuwe uitloopgebieden zoeken we naar een verdeling rond Zwolle, passend bij de behoefte van de verschillende wijken en inwoners. Het gebied rond de Wythmenerplas wordt intensief gebruikt, maar ligt voor bepaalde wijken van Zwolle ongunstig qua bereik. Ook voor recreatieplassen en -gebieden zoeken we naar een passende dekking rond Zwolle stad.

Routing
Een goede en prettige manier om Zwolle en haar omgeving te verkennen is door te wandelen of te fietsen. Mensen volgen graag een prettige groene route, die veilig en comfortabel is. Het gemak van het volgen van een gekozen route die je langs de mooiste plekjes brengt. Bijvoorbeeld het iconische 'rondje Zwolle' of de nieuwe wandelroute tussen Herfte en Zalné.

De kwaliteit en dichtheid van het wandel- en fietsnetwerk is – met de recentelijke revisie van het netwerk - over het algemeen goed en de combinatie van georganiseerde netwerken en losse routes biedt een fijnmazig stelsel van wandel- en fietsstructuren. Bij de ontwikkeling van het fijnmazige groenblauwe netwerk en andere ruimtelijke ontwikkelingen wordt de aanleg van fiets- en wandelpaden en routes meegenomen. Ook wordt gekeken hoe we middels thematische routes meer mensen kunnen verleiden tot het gebruik van routes. Daarnaast wordt de provinciale samenwerking voor fiets- en wandelroutes en vaar- en ruiterroutes voortgezet en versterkt. Door onze krachten te bundelen wordt een aantrekkelijk netwerk – binnen én over de gemeentegrenzen – gerealiseerd en in stand gehouden. Daarnaast wordt door middel van onderzoek gekeken naar het gebruik en de belevingswaarde van de routes, zodat hier nog beter op gestuurd en aangepast kan worden.

5.2 Intensieve recreatie

In Zwolle zijn verschillende gebieden waar een grote verscheidenheid groene functies aan gekoppeld zijn en die druk worden bezocht door recreanten.

Parken
Parken zijn belangrijke stedelijke ruimtes geworden die multifunctioneel gebruikt worden. Naast recreatieve activiteiten als wandelen en picknicken worden ze volop benut voor festivals, openluchttheater, sportlessen en bootcamps, hondenlosloopgebieden, barbecueën of om met vrienden een feest of verjaardag vieren. Parken en de openbare ruimte fungeren als belangrijke ontmoetingsplekken voor mensen in de stad.

Zwolle wil de parken en het vele groen dat van oudsher in de wijk is behouden en versterken. De Zwolse parken hebben allen hun eigen karakter en identiteit die we hebben vastgelegd in een visie over het park. Hierin staan tevens de mogelijkheden tot het versterken van deze plekken.

Een aantal parken heeft verbetering nodig. Met name zijn dit; het Oude Weteringpark (routes en samenhang), het Twistvlietpark (routes en toegankelijkheid), het Klooienbergpark (voorzieningen en routes), het Oude Rijkswegpark (toegankelijkheid en verbinding met Park Hogenkamp) en de Nooterhof (inrichting en beheer).

Daarnaast zoeken we naar mogelijkheden voor het ontwikkelen van nieuwe parken. Zeker om ook de stadsbuurten die weinig groen hebben passend uitloopgebied te bieden. Zo kunnen er nieuw parken komen in de Spoorzone, Kamperpoort en Assendorp (Deventerstraatweg). De aanleg van het singelpark (toevoegen meer groen en verbinden van bestaande parken en plantsoen) heeft grote meerwaarde voor de binnenstad en de omliggende buurten. Daarnaast is het met de groei van Zwolle nodig te kijken of een tweede stadspark nodig is en waar deze kan komen. Zodat iedereen op beperkte afstand een park kan bezoeken.

Natuur- en Milieueducatie (NME) wijklocaties en buurtweides
Stadsboerderijen en natuureducatieparken zijn plekken waar veel verschillende mensen samenkomen en waar de diversiteit aan activiteiten voor veel levendigheid zorgt. Mensen komen hier in contact met dieren en planten, waar ze gratis spelen, recreëren en leren. Vaak zijn deze locaties dan ook ontstaan vanuit de behoefte van bewoners en heeft de gemeente een faciliterende rol. De ene locatie is groot en combineert een aantal functies en heeft mensen in dienst, de andere is kleiner en wordt volledig gerund door vrijwilligers.

Alle Zwolse Stadsboerderijen en Park de Nooterhof bieden NME aan op de verschillende milieu- en duurzaamheidsonderwerpen. Bezoekers worden nieuwsgierig gemaakt over wat de natuur en omgeving de mens te bieden heeft en vice versa. De eerder vastgestelde NME Koers (2021) zet in op de relaties tussen de stadsboerderijen, Park de Nooterhof andere NME-partners en scholen. Hierdoor worden scholen verleid om meer met de kinderen de buurt in te gaan en buitenles te geven. Ook na schooltijd weten kinderen de locaties sneller te vinden.

Om onderlinge samenwerking te versterken en de beheercomponenten goed af te stemmen wordt samen met de exploitanten gewerkt aan een beheerplan voor de wijk- of stadsboerderijen, waarna een plan voor de buurtweides in samenspraak met de vrijwillige beheerders zal worden opgesteld. Dit in nauwe samenhang met het dierenwelzijnsbeleid. De Nooterhof werkt in een separaat traject aan de toekomstvisie voor Park de Nooterhof.

Stadslandbouw
De waarde van stadslandbouw voor de stad en inwoner is veelzijdig. Het grootste voordeel van landbouw in en om de stad is dat voedselproductie en de behoeften van inwoners aan groen, rust en sociale cohesie worden gecombineerd. Daarnaast maakt stadslandbouw de fysieke en psychologische afstand tussen consument en voedselproductie kleiner en de relatie tussen mens en voedsel hechter. Stadslandbouw kent grote diversiteit, zowel qua aanplant als qua schaal en professionaliteit. Het varieert van balkon- of geveltuin in de binnenstad, en volks- en nutstuinen tot professionele voedselproductie aan de rand van de stad.

De gemeente Zwolle werkt samen met de stad aan een duurzame en gezonde stad. Er zijn diverse soorten tuinen; waaronder de grote volkstuinencomplexen, kleinere nutstuinen, jeugdtuinen en een scala aan buurt-, pluk- en schooltuinen. We zijn in staat om initiatieven te verbinden, ruimte te bieden en soms een steuntje in de rug te geven. Bij nieuwe gebiedsontwikkelingen wordt gekeken naar de behoefte en mogelijkheden voor de aanplant van eetbaar groen of inrichting van adoptiegroen door buurtbewoners. Om beter aan te sluiten bij de behoeftes van de inwoners – nu en in de toekomst – en meer inzicht te bieden in alle eetbaar groen mogelijkheden in de gemeente wordt een actieplan voor eetbaar groen opgesteld.

5.3 Gezond en actief aan en in het water

Het water en de oevers zijn een aantrekkelijke plek en mensen zoeken het water dan ook graag op om te ontspannen. Waterrecreatie kan variëren van passieve activiteiten als genieten van het uitzicht, tot actieve activiteiten als zwemmen, kanoën en langs het water wandelen. Het is een dynamische domein met steeds nieuwe activiteiten, bijvoorbeeld Suppen en zwemmen in (ijskoud) natuurwater. Daarnaast zien we een sterke verschuiving van particulier eigendom naar verhuur en deelconcepten van recreatievaartuigen en objecten. Een duurzame trend waar we graag op inspelen.

Het water in de gemeente vormt een uitgebreid en aantrekkelijk netwerk van natuurlijke en man-made structuren. We vinden het belangrijk dat mensen kunnen genieten van het water en al het mooie dat het te bieden heeft. Om het bestaande groen-blauwe netwerk te versterken en in de toekomst een goede spreiding van watergebruikers te garanderen willen we het netwerk uitbreiden en diverse voorzieningen een kwalitatieve impuls geven. Hierbij houden we oog voor de natuurwaarden die de verschillende wateren hebben. Door hier duidelijkheid in te geven, behouden we de natuurwaarden en maken we het mogelijk dat men toch ook kan genieten van het water.

Zwemmen
In Zwolle zijn drie aangewezen zwemlocaties; de Wijthmenerplas, de Agnietenplas en de Milligerplas. De Wijde Aa is een recreatieplas die niet is aangewezen als zwemlocatie, maar waar bijvoorbeeld wel veel wordt gevist en gewandeld. Op warme dagen worden deze recreatieplassen druk bezocht en hebben ze een belangrijke recreatieve functie in het gebied. Met het veranderende klimaat worden deze zwemwateren alleen maar belangrijker. We zorgen er daarom met andere stakeholders voor dat veilig en onbezorgd kan worden gerecreëerd en dat de locaties duurzaam worden beheerd. We zien dit uitdrukkelijk als een gezamenlijke opgave die wordt gedeeld met provincie, het waterschap en locatiebeheerders.

Ook onderzoeken we welke verdere maatregelen kunnen worden genomen om de waterkwaliteit continue aan de eisen gestelde te laten voldoen. We zorgen dat er voldoende zwemwater in de nabijheid is en dat inrichting en beheer worden geoptimaliseerd, zodat er veilig en plezierig kan worden gezwommen.

Varen
Op de Zwolse wateren wordt veel gevaren. Dat loopt uiteen van pleziervaart op de IJssel, Vecht en het Zwarte water, tot kanoën en suppen op de kleinere wateren in de haarvaten van het watersysteem. Het recreatief varen heeft zich vooral in de laatste decennia sterk ontwikkeld. Bij mooi weer trekt het water en gaan mensen er graag op uit met een gehuurd of eigen bootje een tocht te maken rond de binnenstad en op de vaarten.

In de aankomende periode willen we het herstel van de waterverbindingen onderzoeken. Daarnaast wordt momenteel onderzocht wat de mogelijkheden voor een provinciale toeristisch-recreatief vaarnetwerk en routes zijn.

Vissen
De sportvisserij is populair in Zwolle en is de laatste jaren exponentieel gegroeid. We zorgen dat de visplekken en steigers goed toegankelijk zijn en blijven. Hierbij zoeken we naar een goede balans in soort plekken, zodat ook minder validen voldoende toegang hebben tot een gevarieerd aanbod van visplekken.

IJsrecreatie
Schaatsen op natuurijs kent in Nederland een lange traditie. Het zit in ons DNA en maakt al enkele jaren onderdeel uit van het nationaal immaterieel cultureel erfgoed. Wanneer de vorst inzet trekken schaatsliefhebbers erop uit om een tochtje te maken over een van de vele dichtgevroren sloten, vijvers en vaarten, of bij een van de Zwolse ijsclubs.

We willen het schaatsen faciliteren en monitoren bij een periode van vorst op verschillende locaties in de stad de ijsdikte en conditie. In een schaatsprotocol beschrijven we wat dit betekent voor onder meer beheer, onderhoud, en samenwerkingen met derden. Door klimaatverandering is er steeds minder natuurijs. Tegelijkertijd komen er steeds betere technologische innovaties die ijs bij minimale vorst faciliteren. We zoeken naar mogelijkheden om dit bij toekomstige ontwikkelingen zoals een wielerbaan of grotere verharde locaties in te zetten.

(be)leefbaar

6. De 10 ambities

De groene vingers zijn de drager van de groene structuur van Zwolle. Dit behouden en versterken we naar de toekomst toe. We zorgen dat de groene vingers voor alle inwoners toegankelijk en bereikbaar zijn.

Zo geven we invulling aan onze opgave om onze inwoners een gezonde leefomgeving te bieden, waarin ze kunnen sporten, recreëren, en ontmoeten. Bij de ontwikkeling van het groen in de stad en in ons buitengebied kiezen we voor een inrichting en soorten die bijdragen aan het versterken van de biodiversiteit. Daarbij levert meer groen een bijdrage aan de noodzakelijk opgave om Zwolle beter bestand te krijgen tegen hitte en wateroverlast.

Met de input uit de bouwstenen (h4) en de structuur- en kansen/knelpuntenkaarten (h3) hebben we een tiental ambities geformuleerd om onze groenopgave duidelijk weer te geven:

Ambitie 1: Bestaande groenstructuren behouden
De groenstructuur zoals opgenomen in de omgevingsvisie en op de groene kaart blijft behouden. De hoofdgroenstructuur en de groene vingers bestaan op dit moment niet alleen uit groen. Dat betekent dat er veranderingen en verbeteringen binnen de groenstructuur mogelijk zijn.

AMBITIE 1 - BESTAANDE KWALITEITEN BEHOUDEN EN VERSTERKEN

Ambitie 2: Het groenareaal groeit mee met de groei van de stad
Zwolle groeit. Er ligt een opgave om 10.000 woningen te bouwen in de periode tot 2030. Met de bouw van woningen en wegen 'bouwen' we ook verder aan de hoofd- en nevengroenstructuur.

In 2040 is de hoeveelheid groen per woning in de bebouwde kom even groot als in 2023. Bij nieuw toe te voegen woningen wordt gezocht naar 75m^2 nieuw groen, per nieuwe woning. Voor inbreidingen geldt de groenladder:

Realisatie van 75m^2 nieuw groen per nieuwe woning:
1. Kijk (samen met ontwikkelaars en andere disciplines) naar de groene invulling nabij de woningen en in het straatbeeld, hierbij invulling gevend aan het 2-22-200 principe.
2. Ontwikkel park of plantsoen op max 200m van de woningen (als dit nog niet aanwezig is) voor koelteplekken en ter stimulans voor ontmoeting en beweging.
3. Creëer een groene route naar de parken en plantsoenen en naar de Groene Vingers van Zwolle (grondgebonden groen, maar ook bomen).
4. Versterk bestaande parken en plantsoenen.
5. Versterk bestaande verbindingen naar de Groene Vingers en de hoofdgroenstructuur.
6. Versterk de hoofdgroenstructuur.
7. Vergroot de hoofdgroenstructuur door nieuwe stadsparken en structuren (obv nadere analyse gewenste locatie).

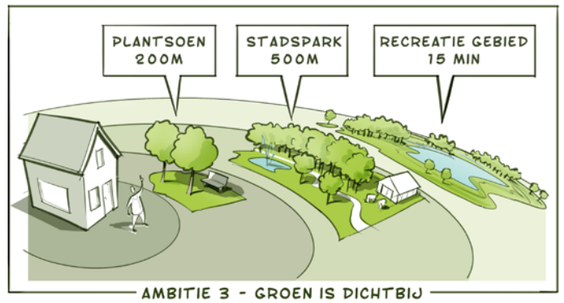

AMBITIE 2 - GROENAREAAL GROEIT MEE MET GROEI VAN DE STAD

Ambitie 3: Het groen is voor iedereen dichtbij, toegankelijk en goed bereikbaar (inclusieve samenleving)
We streven ernaar om alle inwoners op maximaal 200 meter van hun woning toegang te geven tot een plantsoen. Dit is in en nabij de binnenstad lastig. Tegelijk is de vraag hier groot. Want in een stenige omgeving is er veel vraag naar koelteplekken en waterberging. We zoeken daarom naar mogelijkheden bij grootschalige gebiedsontwikkelingen en naar kleine kansen in de buurt.

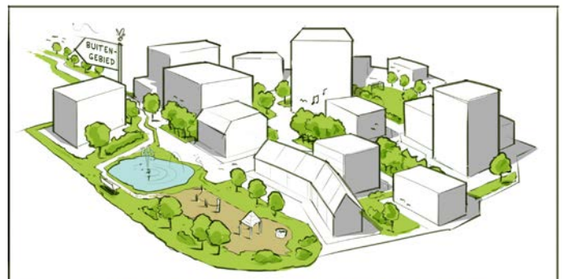
Meer mensen moeten de mogelijkheid krijgen om binnen 500 meter lopen bij een stadpark te komen; een park met een grotere aantrekkingskracht dan alleen de omgeving. Hiervan is er een tekort in Zwolle.

Daarnaast liggen dagrecreatiegebieden op maximaal 15 minuten fietsen van elke woning.

AMBITIE 3 - GROEN IS DICHTBIJ

Ambitie 4: De bestaande groenstructuren versterken en herstellen we waar deze onvolledig zijn
Onze groenstructuur wordt op verschillende plekken onderbroken. Terwijl we het groen in de stad graag verbonden zien met elkaar en met het buitengebied. We zoeken naar meekoppelkansen met andere projecten om de knelpunten in de hoofdgroenstructuur op te lossen. Waar deze niet op korte termijn verwacht worden, zoeken we naar mogelijkheden om deze knelpunten als zelfstandige projecten op te lossen.

AMBITIE 4 - VERSTERKEN GROEN IN DE STAD

Ambitie 5: We wijzen extra uitloopgebieden en dagrecreatiegebieden aan rond de stad
De groei van de stad en het aantal inwoners vraagt extra (nieuw) dagrecreatiegebied. Waar dit komt te liggen onderzoeken we. Deze recreatiegebieden kunnen meerdere invulling krijgen: water, bos, natuurbeleving. Ook kijken we of stadslandbouw en voedselbossen hier een plek kunnen krijgen.
Nieuwe bos- en boomstructuren kunnen structuur bieden bij ontwikkelingen in de toekomst.

AMBITIE 5 - UITBREIDEN GROEN OM DE STAD MET DAGRECREATIE EN BOS

Ambitie 6: We verbeteren de groen-blauwe structuur
We verbeteren de groen-blauwe structuur door in het buitengebied randen langs wegen en water natuurlijker in te richten en te beheren. Hiervoor sluiten we aan bij het instrument van de basiskwaliteit natuur, om invulling te geven aan 10% groenblauwe dooradering. Prioriteit ligt bij de gebieden waar de gemeente zelf grondbezit heeft. Voor overige gebieden kunnen particuliere initiatieven een rol spelen (bijvoorbeeld ingezaaide akkerranden).

We zoeken naar nadere invulling van 'water en bodem sturend' en het benutten van de sponswerking van het systeem. We passen soorten toe die van nature in het gebied thuishoren of een bijdrage leveren aan de biodiversiteitsvergroting.

AMBITIE 6 - VERBETEREN GROENBLAUWE STRUCTUUR

Ambitie 7: We stimuleren het wandelen en fietsen en spelen
We leggen nieuwe paden aan en zorgen voor verbetering van routes en aansluiting van routes op elkaar. Hierbij sluiten we ook aan bij regionale netwerken en lange afstand routes.

De dagrecreatiegebieden zijn vanuit Zwolle stad bereikbaar binnen 15 minuten fietsen, via veilige en comfortabele routes.

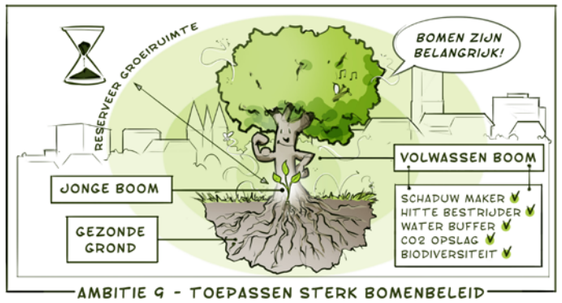
We stimuleren het spelen in het groen (want jong geleerd is oud gedaan)

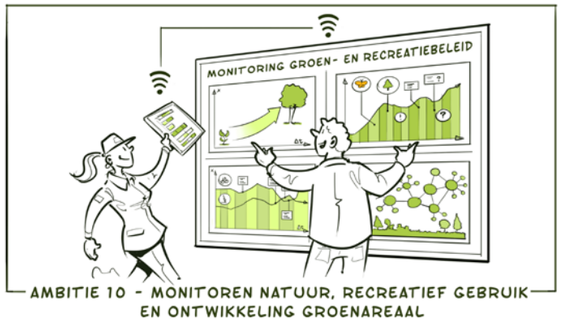
Ambitie 8: We vergroten de aanwezige biodiversiteit
We passen het puntensysteem Natuurinclusief bouwen en ontwerpen toe. De natuurwaardenkaart en de Zwolse ecologische structuur zijn leidend bij nieuwe gebiedsontwikkelingen. Ter bevordering van de biodiversiteit bij maatregelen hanteren we de vijf V's (in vegetatie):
- Voedsel: Het groen dat wordt toegepast is een voedselbron voor andere flora en fauna.
- Voortplanting: Het groen dat wordt toegepast is een kraamkamer voor andere flora en fauna.
- Veiligheid: Het groen dat wordt toegepast biedt schuilgelegenheden voor andere flora en fauna.
- Verplaatsen: Het groen dat wordt toegepast stimuleert het verplaatsen van flora en fauna.
- Variatie: Het groen dat wordt toegepast brengt diversiteit aan op kleine en grote schaal.

Ambitie 9: We investeren in een gezond en toekomstbestendig bomenbestand
Bomen zijn een belangrijk onderdeel van het groen. Ze zijn beeldbepalend en kunnen meer dan een mensenleven oud worden. Een gezond bomenbestand draagt bij aan de klimaatmaatregelen. Maar bomen hebben het moeilijk in de stedelijk omgeving. We geven bomen een volwaardige plaats door:
- Goede groeiplaatsen: Bomen hebben een optimale groeiplaats, zowel onder als boven de grond. Elke straat heeft zijn eigen 'toekomstbomen' die omstandigheden heeft om maximaal te groeien.
- Duurzame boomstructuren langs wegen in de groenstructuren: Het behouden en uitbouwen van de bomenstructuur.
- De juiste boom op de juiste plek: Bij de boomsoortenkeuze wordt gekeken naar de groeiplaats, omgeving en functievervulling; we streven daarbij naar diversiteit, inheems en klimaatbestendig.
- Groei boomkroonbedekking: We streven naar een groei in boomkroonbedekking naar 22% per buurt in woongebieden en 10% boomkroonbedekking op bedrijventerreinen.

Ambitie 10: We monitoren onze groen- en natuurarealen en het recreatieve medegebruik
Het is belangrijk om te zien of onze keuzes op de juiste manier bijdragen aan onze beleidsuitgangspunten. Waar nodig moeten we bij kunnen sturen. Hiervoor komen systemen voor monitoring:
- Monitor natuurwaarden: Er komt een natuurmonitoringsysteem om te kunnen zien of de biodiversiteitsdoelstellingen danwel kritische prestatie indicatoren zijn gehaald (tenminste basiskwaliteit natuur).
- Monitor Groen en recreatie: Voor het toetsen van groen- en recreatiebeleid worden gestructureerd groen/ recreatie-data bijgehouden en geanalyseerd.

(be)leefbaar

7. Uitvoeringsprogramma

Bij dit groenbeleidsplan hoort een uitvoeringsprogramma. Aan de hand van de 10 ambities maken we inzichtelijk welke projecten en onderzoeken we gaan uitvoeren om invulling te geven aan ons beleid.

Waar mogelijk zoeken we koppelkansen met lopende projecten en programma's. Daarnaast zijn er locaties en onderzoeken die we niet kunnen combineren met andere projecten, maar waar we wel veel belang aan hechten dat onze groene ambitie hier gerealiseerd wordt. Deze programmeren we zelfstandig vanuit een groenbudget wat volgt uit de natuurinvesteringsagenda (NIA).

Het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks geactualiseerd. Hierin wordt steeds voor de aankomende 2 jaren in detail geprogrammeerd. Voor de 2 tot 4 volgende jaren wordt op hoofdlijnen gekeken naar welke projecten en investeringen er gepland staan. Hiervoor gebruiken we de structuurkaarten en knelpunten/kansenkaarten zoals in hoofdstuk 3 weergegeven. Deze worden met regelmaat geactualiseerd. Deze kaarten leggen we naast de geplande meerjaren opgavenprogramma's (MJOP). Ook kunnen we zo jaarlijks kijken naar andere meekoppelkansen van projecten en programma's die lopen. Zowel vanuit de gemeente als aansluitend bij onze gebiedspartners.

Door het uitvoeringsprogramma jaarlijks te actualiseren en voor 2 jaar te detailleren, kunnen we ook beter sturen op meekoppelkansen en co-financiering vanuit bijvoorbeeld het rijk.

Kortom, het uitvoeringsprogramma geeft inzicht in hoe we invulling geven aan de 10 ambities:
- Wat willen we?
- Wat gaan we doen?
- Wanneer gaan we dit doen (korte termijn 1e en 2e jaar / middellange termijn jaar 3-6)?
  - Wat gaat het kosten?
  - Welke meekoppelkansen zien we?

Met de ambities en de structuur- en opgavekaarten kunnen we het uitvoeringsprogramma formuleren. De natuurinvesteringsagenda (NIA) is hierbij bepalend voor beschikbare budgetten.

8. Participatie en proces

Dit groenbeleid is tot stand gekomen in samenspraak en afstemming met de verschillende afdelingen binnen de gemeente. Een ambtelijk kernteam was verantwoordelijk voor het opstellen van dit plan en het proces daartoe te komen. Een ambtelijke klankbordgroep is op gezette momenten betrokken om de relaties met de verschillende afdelingen en werkvelden juist te leggen. Daarnaast zijn de deelnemers uit de klankbordgroep individueel geraadpleegd waar nodig.

Een inspiratiegroep van verschillende stakeholders (waaronder Stichting Zwolle Groenstad en Natuurplatform Zwolle) is betrokken bij de ontwikkeling van de conceptproducten. Ook zijn Stichting Zwolle Groenstad en Natuurplatform Zwolle betrokken bij de deelproducten bomenbeleid en natuurwaardenkaart.

Gedurende het proces hebben er meerdere momenten plaatsgevonden waarop belangstellenden kennis konden nemen van de inhoud en vragen konden stellen over de inhoud. In het een separaat participatieverslag is meer in detail beschreven hoe het proces heeft plaatsgevonden.

Dit beleidsplan wordt onder andere ten uitvoer gebracht door over de komende jaren heen meerdere uitvoeringsprogramma's op te stellen. In het eerste uitvoeringsprogramma voor 2025 en 2026 (zie ook hoofdstuk 6) staan verschillende onderzoeken, projecten en processen geprogrammeerd. Afhankelijk van het onderdeel wordt hierin geparticipeerd middels het gemeentelijke participatieprogramma HANZA.

Colofon

Uitgave: Gemeente Zwolle
Vormgeving: Team Vormgeving

gemeente Zwolle
Postbus 10007
8000 GA Zwolle
postbus@zwolle.nl

www.zwolle.nl